

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การศึกษาความพร้อมในการประกันคุณภาพการศึกษารอบที่สองของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. การปฏิรูปการศึกษา
 - 1.1 แนวคิดในการปฏิรูปการศึกษา
 - 1.2 แนวทางการดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษาในระดับสถานศึกษา
2. ทฤษฎีการพัฒนาคุณภาพการศึกษา
 - 2.1 วงจรพัฒนาแบบ PDCA
 - 2.2 การบริหารจัดการ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน
 - 2.3 ระบบการประกันคุณภาพ
 - 2.4 หลักธรรมาภิบาล
 - 2.5 การพัฒนาคุณภาพทั้งระบบ
 - 2.6 การบริหารเชิงระบบในโรงเรียน
3. การประกันคุณภาพการศึกษา
 - 3.1 ความเป็นมาของการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 3.2 ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 3.3 ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 3.4 กระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา
 - 3.5 ผลการประเมินการประกันคุณภาพการศึกษารอบแรก
 - 3.6 การประกันคุณภาพการศึกษารอบที่สอง
4. การเตรียมความพร้อมในการประกันคุณภาพการศึกษารอบที่สอง
 - 4.1 มาตรฐานด้านผู้บริหาร
 - 4.2 มาตรฐานด้านครู
 - 4.3 มาตรฐานด้านผู้เรียน

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยในประเทศ

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. การปฏิรูปการศึกษา

การปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ เป็นการปรับปรุงการดำเนินงานที่มีการคัดเลือก เปลี่ยนแปลง และเพิ่มเติมแนวทางที่มีอยู่เดิม เพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพของการจัดการศึกษาให้บรรลุจุดมุ่งหมายความเป็นเลิศทางการศึกษาในปี พ.ศ. 2550 เพื่อให้ได้ผลผลิต คือ ผู้เรียนมีมาตรฐานในทุกระดับการศึกษา จุดมุ่งหมายของการปฏิรูปการศึกษาเพื่อสร้างบุคคล แห่งการเรียนรู้ องค์กรแห่งการเรียนรู้ และสังคมแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น โดยผู้ที่ผ่านการศึกษาจะมีความสามารถและคุณลักษณะพื้นฐานที่สำคัญคือ เป็นผู้มีสุขภาพพลานามัยดีทั้งร่างกายและจิตใจ เป็นผู้มีความสามารถในการคิด เป็นผู้ใฝ่รู้และแสวงหาความรู้ เป็นผู้มีความสามารถทางวิชาการ และวิชาชีพ เป็นผู้มีควมรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ เสียสละ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ มีแนวทางในการดำเนินงาน 4 ด้าน คือ การปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา การปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน การปฏิรูปงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาและการปฏิรูประบบบริหารการศึกษา โดยแนวทางการปฏิรูปการศึกษามีกระบวนการ ดังนี้

1.1 แนวคิดในการปฏิรูปการศึกษา

นักการศึกษาหลายท่าน ได้กล่าวถึงแนวคิดในการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ไว้ดังนี้

กรมวิชาการ (2542 : 9) กล่าวถึง การปฏิรูปการศึกษาตามแนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้เป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งแนวความคิดและวิธีการปฏิบัติ เพื่อให้สถานศึกษามีศักยภาพเพียงพอต่อการยกระดับมาตรฐานการศึกษาให้สูงขึ้น จึงได้กำหนดกระบวนการในการปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษาไว้ 6 ขั้นตอน คือ

1. การจัดตั้งคณะกรรมการ โรงเรียน
2. การประเมินความต้องการในการพัฒนา
3. การสร้างแผนปรับปรุงโรงเรียน
4. การปฏิบัติตามแผนและทำให้เกิดผลจริง

5. การรายงานความก้าวหน้าต่อประชาชน

6. การประเมิน และปรับปรุงให้เป็นแผนต่อเนื่อง

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2543 : 131-133) ได้กล่าวถึง แนวคิดการปฏิรูปการศึกษา คือ แนวทางปฏิบัติเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดไว้ ดังนี้

1. การศึกษาต้องเป็นการศึกษาตลอดชีวิต หมายถึง คนตั้งแต่เกิดถึงตาย ต้องการนำความรู้ไปพัฒนาคุณภาพชีวิต และมองการศึกษาเป็นปัจจัยที่ 5 ของการดำเนินชีวิต

2. การศึกษาเป็นการศึกษาสำหรับคนทุกคนในสังคมประชาธิปไตย คนจะมองเรื่องโอกาสทางการศึกษาว่า เป็นส่วนหนึ่งของสิทธิมนุษยชน ที่ทุกคนต้องมีโอกาสและมีความเสมอภาค

3. การศึกษาเพื่อพัฒนาค่านิยม ทั้งในส่วนที่เป็นค่านิยมสากล และค่านิยมไทย ที่จะต้องดำรงไว้ โดยปรับประสานให้สามารถเกื้อประโยชน์กันและกัน

จากที่กล่าวมาแนวคิดในการปฏิรูปการศึกษา คือ แนวทางเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 อันได้แก่การจัดตั้งคณะกรรมการโรงเรียน การประเมินความต้องการในการพัฒนา การสร้างแผนปรับปรุงโรงเรียน การปฏิบัติตามแผนและทำให้เกิดผลจริง การรายงานความก้าวหน้าต่อประชาชน การประเมินและปรับปรุงให้มีความต่อเนื่อง สู่การพัฒนาการเรียนรู้อของผู้เรียนและประชาชนทั่วไป

1.2 แนวทางการดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษาในระดับสถานศึกษา

1.2.1 ด้านกระบวนการเรียนการสอน

การปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนทุกระดับ ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญ จะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มศักยภาพและมีความสุข โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จัดสาระการเรียนรู้ บูรณาการความรู้และทักษะต่าง ๆ อย่างเหมาะสมกับระดับการศึกษาและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน ประเทศชาติ ให้มีการประเมินผลการเรียนตามสภาพจริง โดยมีแนวทางดำเนินการ ดังนี้ (กรมวิชาการ. 2546 : 12-13)

1) จัดกระบวนการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามสภาพจริง มีวิธีการเรียนรู้และมีทักษะแสวงหาความรู้สร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยวิธี คือ

- 1.1) ศึกษาผู้เรียนเป็นรายบุคคล
 - 1.2) คิดค้น และใช้นวัตกรรมในการสอน ที่หลากหลาย และเหมาะสม เช่น การเรียนรู้จากโครงงาน เรียนรู้จากประสบการณ์จริง และเรียนรู้แบบเป็นหัวเรื่อง เป็นต้น
 - 1.3) ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริงและแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
 - 1.4) ผลิตและพัฒนาสื่อการเรียนการสอน ตลอดจนนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมทันสมัยมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน
- 2) จัดทำสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางและสอดคล้องกับความสนใจความถนัด ความต้องการของผู้เรียน และชุมชน ได้แก่
- 2.1) จัดทำระบบข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้เรียนด้านความสนใจ ความถนัดและความต้องการของผู้เรียน
 - 2.2) วิเคราะห์หลักสูตรแกนกลาง
 - 2.3) จัดทำเนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐาน
- 3) จัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมและองค์ประกอบอื่น ๆ ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ได้แก่
- 3.1) จัดแหล่งความรู้ที่หลากหลาย เช่น มุมหนังสือ ห้องสมุด อุทยานการศึกษา เป็นต้น
 - 3.2) จัดเครือข่ายการเรียนรู้
 - 4) ให้นักลกร องค์กร และสถาบันในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ได้แก่
 - 4.1) จัดทำทะเบียนปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งวิทยากร และสถานประกอบการ
 - 4.2) ประสานความร่วมมือและสร้างความเข้าใจระหว่างสถานศึกษา และแหล่งความรู้ต่าง ๆ
 - 4.3) นำปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งวิทยากร และสถานประกอบการ มาสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน
 - 5) มีการทำวิจัยในชั้นเรียน โดย
 - 5.1) ศึกษาสภาพปัญหาการเรียนการสอน

- 5.2) แก้ปัญหาอย่างมีระบบวิธี
- 5.3) นำผลการวิจัยมาพัฒนาการเรียนการสอน
- 6) ประเมินผลตามสภาพจริง โดยเน้นการประเมินควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนการสอน และประเมินจากสภาพจริง โดย
 - 6.1) ประเมินผลการเรียนการสอนที่หลากหลาย ที่สอดคล้องกับกระบวนการเรียนการสอน เช่น ประเมินการปฏิบัติจริง ใช้เพิ่มสะสมงาน เป็นต้น
 - 6.2) วิเคราะห์และจัดทำผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
 - 6.3) การให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนและผู้ปกครอง
- 7) ให้ผู้เรียน ได้ศึกษาด้วยตนเองจากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ โดย
 - 7.1) รวบรวมแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน
 - 7.2) แนะนำทางการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งการเรียนรู้
 - 7.3) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สนับสนุนการศึกษาด้วยตนเองจากแหล่งการเรียนรู้
 - 7.4) จัดทำเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน
- 8) มีระบบนิเทศการเรียนการสอนภายใน โดย
 - 8.1) จัดระบบการนิเทศ ติดตามและประเมินภายใน
 - 8.2) จัดทีมนิเทศภายใน
 - 8.3) นำผลการนิเทศ ติดตามและประเมินผลมาปรับปรุงการเรียนการสอน
- 9) ประชาสัมพันธ์รูปแบบการเรียนการสอนของสถานศึกษา โดย
 - 9.1) สร้างความเข้าใจแก่ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เกี่ยวกับการเรียนการสอน โดยใช้วิธีการและสื่อที่หลากหลาย
 - 9.2) จัดแสดงผลงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน
 - 9.3) เผยแพร่แลกเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอน

1.2.2 ด้านหลักสูตร

สถานศึกษากำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน โดยนำหลักสูตรกลางมาใช้ ตลอดจนพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับผู้เรียน ชุมชน และของชาติ ให้มีแผนการเรียนที่หลากหลาย มีการเทียบโอนผลการเรียนตามความสนใจ และความเหมาะสม ดังนี้ (กรมวิชาการ. 2546 : 14-15)

1) จัดทำสาระของหลักสูตรให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานในส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยชุมชน และท้องถิ่น โดย

- 1.1) จัดตั้งคณะทำงานพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
- 1.2) วิเคราะห์หลักสูตรแกนกลาง
- 1.3) วิเคราะห์สภาพและความต้องการของผู้เรียน และชุมชน
- 1.4) จัดสาระการเรียนรู้

2) พัฒนาหลักสูตรและจัดแผนการเรียนที่หลากหลาย ให้สอดคล้อง กับสภาพความพร้อม ความต้องการของผู้เรียน และชุมชน โดย

- 2.1) วิเคราะห์สภาพความต้องการของผู้เรียน และชุมชน
- 2.2) จัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา
- 2.3) กำหนดแผนการเรียนที่หลากหลาย

3) บริหารการใช้หลักสูตรให้มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ ตามมาตรฐานที่กำหนด โดย

3.1) จัดปัจจัยที่เอื้อต่อหลักสูตรแกนกลาง และการจัดการเรียน การสอน เช่น เอกสารหลักสูตร แผนการสอน สื่อการเรียนการสอน เป็นต้น

3.2) จัดระบบและกลไกการบริหาร กำกับ และติดตามการใช้ หลักสูตรของสถานศึกษา

3.3) ประเมินและรายงานผลการใช้หลักสูตรเพื่อพัฒนาหลักสูตร อย่างต่อเนื่อง

4) ดำเนินการตามระบบการเทียบโอนผลการเรียน โดย

4.1) สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแนวปฏิบัติการเทียบโอน

ผลการเรียน

4.2) ดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนตามเกณฑ์วิธีการและคู่มือ

ดำเนินงาน

1.2.3 ด้านวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา

พัฒนาบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องระดับสถานศึกษา และประชาชนใน ชุมชนให้เป็นทีมงานที่มีคุณภาพ เพื่อผลักดันให้เกิดการพัฒนาการศึกษาอย่างแท้จริง คือ (กรมวิชาการ. 2546 : 15-16)

- 1) สร้างความตระหนัก จิตวิญญาณและจรรยาบรรณของวิชาชีพ
สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ
- 2) พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน
และจรรยาบรรณของวิชาชีพ โดย
 - 2.1) กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา
เพื่อนำไปสู่ความเป็นมืออาชีพ
 - 2.2) สร้างพันธกิจร่วมกันในการดำเนินการปฏิรูปการศึกษา
โดยมีการประเมินความตระหนัก และความพร้อมที่จะร่วมกันทำงาน
- 3) พัฒนาครูและบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจ
ในการจัดทำหลักสูตร และจัดกระบวนการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
- 4) สนับสนุน ส่งเสริมครูและบุคลากรในสถานศึกษาให้พัฒนาตนเอง
อย่างต่อเนื่อง โดย
 - 4.1) ส่งเสริมการเข้าเป็นสมาชิกชมรมวิชาชีพหรือเครือข่ายวิชาชีพ
 - 4.2) ยกย่องและเชิดชูเกียรติยศ
 - 4.3) จัดสวัสดิการ
- 5) ติดตามและประเมินผล โดย
 - 5.1) การประเมินผลตนเอง
 - 5.2) การประเมินผลเพื่อการวิจัยและพัฒนา
 - 5.3) การประเมินผลภายนอก
- 6) รายงานผลสู่สาธารณชน โดยจัดประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนทราบ

ผลการปฏิบัติงาน และพึงเสียงสะท้อนของชุมชน

1.2.4 ด้านการบริหารและการจัดการ

การบริหารและการจัดการ โรงเรียนที่ศึควรมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย
ดังนี้ (กรมวิชาการ. 2546 : 16-18)

- 1) การบริหารและการจัดการศึกษาแบบเบ็ดเสร็จ ซึ่งเป็นการบริหารจัดการ
การศึกษาในลักษณะที่สถานศึกษามีอำนาจในการบริหารแบบเบ็ดเสร็จ ทั้ง ด้านเงิน คน
วิชาการ และด้านอื่น ๆ โดย
 - 1.1) แต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษา
 - 1.2) แต่งตั้งคณะทำงานวางแผนปรับปรุงการศึกษาในสถานศึกษา

- 1.3) แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร
- 1.4) จัดทำแผนยุทธศาสตร์การปรับปรุงสถานศึกษา
- 1.5) จัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ

2) จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา โดย

- 2.1) กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
- 2.2) จัดทำธรรมนูญโรงเรียน
- 2.3) จัดทำระบบตรวจสอบ ระบบการประเมินตนเอง การนิเทศ

ภายในโรงเรียน และการควบคุมการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

- 2.4) รายงาน และนำไปปรับปรุงแก้ไข

3) ปรับปรุงบรรยากาศ สิ่งแวดล้อม และองค์ประกอบที่เอื้อต่อ

การเรียนรู้ โดย

- 3.1) จัดทำแผนผังแม่บทของสถานศึกษา
- 3.2) จัดภูมิทัศน์ให้มีความร่มรื่น สวยงาม
- 3.3) จัดระบบสาธารณูปโภค และจัดระบบการกำจัดของเสีย
- 3.4) จัดระบบความปลอดภัยในสถานศึกษา

4) สนับสนุนส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาคุณภาพ

การศึกษา โดย

- 4.1) จัดสรรทรัพยากรและจัดหาเทคโนโลยีที่เหมาะสมทั้งสากลและท้องถิ่น
- 4.2) ส่งเสริมให้มีการผลิตและพัฒนาเทคโนโลยีทางการศึกษา
- 4.3) ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีความรู้และทักษะในการใช้

เทคโนโลยี

5) สนับสนุน ส่งเสริมให้มีการใช้ทรัพยากรร่วมกัน โดย

- 5.1) จัดให้มีศูนย์สื่อการเรียนการสอน
- 5.2) มีการแลกเปลี่ยนทรัพยากรทางการศึกษาระหว่างสถานศึกษา

และชุมชน

6) ให้สิทธิและโอกาสเสมอกันในการได้รับการศึกษา โดย

- 6.1) สำรวจข้อมูลประชากรในพื้นที่ที่รับผิดชอบ

6.2) กำหนดแนวปฏิบัติในการให้บริการทางการศึกษา

อย่างไร้ประไร

- 7) ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข่าวสารและข้อมูล โดย
 - 7.1) จัดทำแผนการประชาสัมพันธ์
 - 7.2) จัดทำเครือข่ายและประสานการประชาสัมพันธ์
 - 7.3) ดำเนินการประชาสัมพันธ์โดยใช้สื่อที่หลากหลาย
- 8) จัดโรงเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน โดย
 - 8.1) จัดบรรยากาศ และสิ่งอำนวยความสะดวกของโรงเรียน
 - 8.2) ดำเนินการ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานภายใน

สถานศึกษา

8.3) รายงานผลต่อประชาชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สรุปว่า การปฏิรูปการศึกษา เป็นการเปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยเปลี่ยนจากแนวคิดเดิมมาสร้างความเชื่อ ค่านิยมใหม่ในการจัดการศึกษา และผลผลิตที่ได้รับให้เกิดคุณภาพที่สังคมมุ่งหวัง เน้นการมีส่วนร่วมทั้งการจัดทรัพยากรเพื่อการศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้เรียนอย่างเป็นทางการ เพื่อนำไปสู่การปฏิรูปทั้งด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านหลักสูตร ด้านวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา และด้านการบริหารและการจัดการ ที่เหมาะสม

2. ทฤษฎีการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

แนวคิดในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา คือ แนวปฏิบัติที่เหมาะสมสู่เป้าหมายการศึกษา ตรงตามเกณฑ์หรือตัวบ่งชี้ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ กวีชากร ได้กล่าวถึงทฤษฎีคุณภาพการศึกษาที่เหมาะสมไว้หลายหลาก ดังนี้

2.1 วงจรพัฒนาแบบ PDCA

การพัฒนาการศึกษาอย่างมีคุณภาพต้องอาศัยการทำงานที่ต้องประสานกัน ด้วยดี ฝ่ายผู้บริหารต้องมีความจริงใจและมุ่งมั่น มีการทบทวนของฝ่ายบริหารอย่างสม่ำเสมอ และแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยใช้กลยุทธ์ในการพัฒนาตามวงจรของ เดมมิ่ง (Deming's Cycle) หรือวงจร PDCA (กรมวิชาการ. 2546 : 22-24)

การพัฒนาทั้ง 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน (Plan – P) การปฏิบัติงานตามแผน (Do – D) การตรวจสอบผลการปฏิบัติ (Check – C) และการแก้ไขปัญหา (Action – A) จะต้องปฏิบัติต่อเนื่องไปไม่สิ้นสุด โดยเขียนเป็นวงจรว่า "Plan-Do-Check-Action หรือ PDCA" ซึ่งเปรียบเสมือนกับเป็นวงจรอันหนึ่ง เรียกว่า "วงจรเดมมิง (Deming's Cycle)"

วงจรหรือวงล้อ PDCA คือ วิธีการที่เป็นขั้นตอนในการที่ทำงานเสร็จอย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพและเชื่อถือวางใจได้ โดยการใช้วงจร PDCA เป็นเครื่องมือการบริหารงานอย่างต่อเนื่องในการติดตามปรับปรุงพัฒนาให้บรรลุเป้าหมาย มีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 การวางแผน (Plan) ที่การวางแผนงานจะช่วยพัฒนาความคิดต่าง ๆ เพื่อไปสู่ และแบบที่จะเป็นจริงขึ้นมาในรายละเอียด เพื่อให้พร้อมในการเริ่มต้นลงมือปฏิบัติ (DO) โดยแผนที่ดี ประกอบด้วย

- 1) ความจริง (Realistic)
- 2) ความเข้าใจ (Understandable)
- 3) การตรวจสอบหรือการวัดผล (Measurable)
- 4) การปฏิบัติงาน (Behavioral)
- 5) ผลสำเร็จของงาน (Achievable)

นอกจากนี้ขั้นตอนการวางแผนที่เหมาะสม กระทำโดย

- 1) กำหนดขอบเขตของปัญหาให้ชัดเจน
- 2) กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย
- 3) กำหนดวิธีการที่จะบรรลุถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายให้ชัดเจน และถูกต้องแม่นยำที่สุดเท่าที่เป็นไปได้

2.1.2 การปฏิบัติงาน (Do) โดยขั้นตอนการปฏิบัติงาน ประกอบด้วยการทำงาน 3 ระยะ คือ

- 1) การวางกำหนดการ ได้แก่
 - 1.1) การแยกแยะกิจกรรมต่าง ๆ ที่ต้องกระทำ
 - 1.2) กำหนดเวลาที่คาดว่าจะต้องใช้ในกิจกรรมแต่ละอย่าง
 - 1.3) การจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ
- 2) การจัดการแบบแมทริกซ์ (Matrix Management) ได้แก่ การจัดแบบที่สามารถนำผู้เชี่ยวชาญหลายแขนงจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ และเป็นวิธีการช่วยประสานงานระหว่างฝ่ายต่าง ๆ

3) การพัฒนาขีดความสามารถในการทำงานของผู้ร่วมงาน ได้แก่

- 3.1) ให้ผู้ร่วมงานเข้าใจถึงงานทั้งหมดและเหตุผลที่ต้องพัฒนา
ร่วมกัน
- 3.2) ให้ผู้ร่วมงานพร้อมพัฒนาในการใช้กลยุทธ์ที่เหมาะสม
ในการปฏิบัติงานด้วยความยืดหยุ่นภายใต้ขีดจำกัดของแนวทางที่กำหนดไว้
- 3.3) สอนให้ผู้ร่วมงานฝึกกระบวนการทางความคิด โดยการฝึกฝน
ด้วยการทำงาน คือ

3.3.1) อธิบาย แสดงให้เห็นว่าทำอะไร

3.3.2) ให้เข้าฝึกอบรมได้ลงปฏิบัติจริง

3.3.3) ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนขณะกำลังฝึกสอน

3.3.4) ยอมรับฟังคำวิจารณ์ของผู้อื่นเพื่อนำมาให้ผู้ร่วมงานได้

ปรับปรุงการดำเนินงาน

3.3.5) ใช้เอกสารวางแผนเป็นอุปกรณ์ในการสอน

3.3.6) ให้มีรางวัลแก่ทุกคนที่ให้คำแนะนำในการปรับปรุง

3.3.7) พัฒนาให้เป็นคนที่มีความสามารถหลาย ๆ ด้าน

3.3.8) พัฒนาจิตใจรักการร่วมมือกัน

2.1.3 การตรวจสอบ (Check) ซึ่งการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานทำให้รู้
สภาพการณ์ของงานที่เป็นอยู่ เปรียบเทียบกับสิ่งที่วางแผน ประกอบด้วย

- 1) กำหนดวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบ
- 2) รวบรวมข้อมูล
- 3) พิจารณากระบวนการทำงานเป็นตอน ๆ เพื่อแสดงจำนวน และ
คุณภาพของผลงานที่ได้รับในแต่ละขั้นตอน เปรียบเทียบกับที่ได้วางแผนไว้
- 4) การรายงาน และเสนอผลการประเมินรวมทั้งมาตรการป้องกัน
ความผิดพลาดหรือความล้มเหลว รายงานเป็นทางการอย่างสมบูรณ์ และรายงานแบบไม่เป็น
ทางการ

2.1.4 การแก้ไขปัญหา (Action) เมื่อผลการตรวจสอบหากพบว่าเกิด
ข้อบกพร่องขึ้น ทำให้งานที่ได้ไม่ตรงตามเป้าหมายหรือผลงานไม่ได้มาตรฐาน ให้ปฏิบัติการ
แก้ไขปัญหาดตามสาเหตุของปัญหาที่ค้นพบ คือ

1) ถ้าผลงานเบี่ยงเบนไปจากเป้าหมายต้องแก้ไขที่ต้นเหตุ
 2) ถ้าพบความผิดปกติใด ๆ ให้สอบสวน ค้นหาสาเหตุ แล้วทำการป้องกัน เพื่อมิให้ความผิดปกตินั้นเกิดขึ้นซ้ำอีกในการแก้ไขปัญหา และเพื่อให้ผลงานได้มาตรฐาน โดยอาจใช้มาตรการดังต่อไปนี้

- 2.1) การย้ายนโยบาย
- 2.2) ปรับปรุงระบบหรือวิธีการทำงาน
- 2.3) ประชุมเกี่ยวกับกระบวนการทำงาน
- 2.4) แสดงการควบคุมคุณภาพในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ของทุกระดับที่เชื่อมโยงกัน

สรุปว่า กระบวนการพัฒนาคุณภาพตามวงจรของเดมมิง เป็นเทคนิคที่มีประสิทธิภาพมีขั้นตอนชัดเจนและกระทำอย่างครบวงจร ประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติงาน การตรวจสอบ และการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

2.2 การบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

การบริหารจัดการที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management : SBM) มีหลักการสำคัญและกรอบแนวคิด ดังนี้ (กรมวิชาการ. 2545 : 9-19)

2.2.1 หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) เป็นการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษา ให้สามารถตัดสินใจดำเนินการได้สอดคล้องกับแนวทางพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพสูงสุด

2.2.2 หลักการใช้สถานศึกษาเป็นศูนย์กลาง (School Center) สถานศึกษาจะเป็นหน่วยงานบริหาร ไม่ใช่ผู้ถูกบริหาร สถานศึกษาจะเป็นหน่วยสำคัญในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาศักยภาพของเด็ก สามารถกำหนดจุดมุ่งหมาย เป้าหมาย ทิศทางการวางแผนจัดการศึกษาของตนเองที่สอดคล้องกันทั้งในระดับส่วนกลาง เขตพื้นที่การศึกษา ท้องถิ่น และชุมชน

2.2.3 หลักการมีส่วนร่วม (Collaboration Participation) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือในการบริหาร การตัดสินใจและการจัดการศึกษา ทำให้เกิดความตระหนักและความรู้สึกเป็นเจ้าของ

2.2.4 หลักการพึ่งตนเอง (Self Management) เน้นให้สถานศึกษามีระบบบริหารตนเอง มีอำนาจหน้าที่และรับผิดชอบการดำเนินงานตามความพร้อมและสถานการณ์

ของสถานศึกษา ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมองเห็นจุดหมาย เป้าหมายของสถานศึกษาตรงกัน สามารถบูรณาการและสภาวะการณ์ของท้องถิ่นกับสถานศึกษา มาส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ด้วยความภาคภูมิใจ

2.2.5 หลักการประสานงาน (Co-ordination) สามารถประสานงานกันได้ทุกระดับทั้งแนวตั้งและแนวนอน เป็นกิจกรรมที่ต้องเน้นและเข้มแข็ง ทั้งสร้างความเข้าใจระหว่างบุคลากรในสถานศึกษา และบุคคลภายนอก รวมทั้งการประสานงาน แสวงหาความร่วมมือความช่วยเหลือทั้งทรัพยากรและเทคนิควิธีการใหม่ ๆ

2.2.6 หลักความต่อเนื่องและหลากหลาย (Continuity and Diversity) การบริหารจำเป็นต้องมีความต่อเนื่องใช้เวลารวมทั้งการใช้เทคนิคการบริหารจะต้องมีความหลากหลายและสอดคล้องกัน มุ่งไปสู่เป้าหมายเดียวกัน สามารถปรับใช้การบริหารเพื่อนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ได้

2.2.7 หลักการพัฒนาตนเอง (Self-improvement) สถานศึกษาจะต้องพัฒนาไปสู่องค์กรการเรียนรู้ พัฒนาตนเองอยู่เสมอเพื่อให้เกิดการพัฒนาทั้งการพัฒนาองค์กร พัฒนาวิชาชีพพัฒนาบุคคลและพัฒนาทีมงาน โดยนำองค์ประกอบเหล่านี้มาวิเคราะห์สังเคราะห์เป็นวิสัยทัศน์และแผนกลยุทธ์สำหรับสถานศึกษานั้น ๆ

2.2.8 หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล (Check Balance) ส่วนกลางและเขตพื้นที่การศึกษาจะกำหนดนโยบายและควบคุมมาตรฐาน และจะมีองค์กรตรวจสอบคุณภาพ ทั้งนี้เป็นการประกันคุณภาพการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ทั้งนี้หลักการบริหารงาน โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน จะต้องคำนึงถึงหลักกรรมรัฐหรือธรรมมาภิบาล ทั้ง 6 ประการ มาประกอบการบริหารด้วย คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม และหลักความคุ้มค่า โดยจะต้องมีอำนาจในการตัดสินใจเกี่ยวกับการพัฒนาครูในสถานศึกษาในด้านความรู้ความสามารถ และการจัดทรัพยากรในสถานศึกษา

2.3 ระบบการประกันคุณภาพ

การประกันคุณภาพ หมายถึง การให้ความมั่นใจว่ามีคุณภาพในการให้บริการ (เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ. 2547 : 200)

การประกันคุณภาพ หมายถึง การประกันคุณภาพในสินค้าที่ทำให้ลูกค้าสามารถซื้อสินค้าได้ด้วยความมั่นใจ และใช้สินค้าไปในเวลาชยาวนานด้วยความมั่นใจและพึงพอใจ (Ishikawa. 1995 : 75)

การประกันคุณภาพ หมายถึง กิจกรรมหรือการปฏิบัติทั้งมวลที่เป็นระบบและมีการวางแผนล่วงหน้าอันเป็นสิ่งจำเป็นที่จะสร้างความมั่นใจในระดับหนึ่งได้ว่า สินค้า หรือ บริการหนึ่ง ๆ จะมีคุณภาพตามข้อกำหนดที่วางไว้ (สำนักงานคณะกรรมการ การอุดมศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 12)

กระบวนการประกันคุณภาพ (Quality Assurance : QA) ที่กระทรวง ศึกษาธิการ นำมาใช้ในการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วยการดำเนินงาน 3 ประการ คือ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 13-14)

2.3.1) การควบคุมคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย

- (1) การกำหนดมาตรฐานด้านผลผลิต ปัจจัย และกระบวนการ
- (2) การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
- (3) การดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามแผนที่กำหนดไว้

2.3.2) การตรวจสอบและแทรกแซงคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย การประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนดไว้ ประกอบด้วย

- (1) การจัดทำรายงานของสถานศึกษาต่อประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- (2) การนิเทศติดตามและช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- (3) กำหนดมาตรการในการปรับปรุงคุณภาพสถานศึกษาที่คุณภาพไม่ถึงเกณฑ์

2.3.3) การประเมินคุณภาพ ประกอบด้วย

- (1) การทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
- (2) การประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษา
- (3) การประเมินผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวม

2.4 หลักธรรมาภิบาล

การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) มีหลักปฏิบัติที่ช่วยประกันว่า ผู้บริหารได้ดำเนินการบริหารด้วยความรับผิดชอบและนำไปสู่เป้าหมายความสำเร็จขององค์กรอย่างแท้จริง เป้าหมายดังกล่าวรวมไปถึงความรับผิดชอบ การเปิดเผยโปร่งใส การมีส่วนร่วม ประกอบด้วยหลักการ 6 ประการ ซึ่งได้ใช้โดยหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ได้แก่ (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. 2545 : 14-16)

2.4.1 หลักนิติธรรม ได้แก่ การตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับต่าง ๆ ให้ทันสมัย เป็นธรรม เป็นที่อมรับของสังคม และสังคมพร้อมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจหรืออำนาจของบุคคล

2.4.2 หลักคุณธรรม ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยบรรจงทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดหลักในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตัวอย่างแก่สังคม และส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกันเพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ

2.4.3 หลักความโปร่งใส ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้

2.4.4 หลักความมีส่วนร่วม ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าจะด้วยการแจ้งความเห็น การไต่สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติหรืออื่น ๆ

2.4.5 หลักความรับผิดชอบ ได้แก่ การตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง และการกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลงาน และการกระทำของตน

2.4.6 หลักความคุ้มค่า ได้แก่ การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยบรรจงให้คนไทยมีความประหยัด ใช้ของอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก และรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืนนาน

2.5 การพัฒนาคุณภาพทั้งระบบ

การพัฒนาคุณภาพทั้งระบบ (Total Quality Management : TQM) เกิดขึ้นตามแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้มีการพัฒนาสถานศึกษาเกิดขึ้นทุกส่วน โดยทุกฝ่ายในสถานศึกษาร่วมกันสร้างวิสัยทัศน์ในการพัฒนา และทุกฝ่ายต้องได้รับการพัฒนาทั้งในส่วนของนักเรียน ครู และผู้บริหาร โดยมีรายละเอียด ดังนี้ (กรมวิชาการ. 2545 :13-14)

2.5.1 ทุกฝ่ายในสถานศึกษาร่วมกันสร้างวิสัยทัศน์ในการพัฒนา

สถานศึกษาร่วมกันตามแนวทางการวิเคราะห์ศักยภาพและอุปสรรคของคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา แล้วนำมาสร้างพันธกิจ และเป้าหมายการพัฒนาอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งกำหนดมาเป็นแผนกลยุทธ์หรือธรรมนูญของสถานศึกษาได้

2.5.2 การพัฒนาสถานศึกษาจะต้องดำเนินการพัฒนาทั้งในส่วนของฝ่ายบริหารหรือการบริหารจัดการสถานศึกษา ครูผู้สอนหรือการจัดการเรียนการสอน และผู้เรียนหรือผลผลิต

2.5.3 ทุกส่วนที่มีส่วนได้ส่วนเสียในสถานศึกษาจะต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษาทุกชั้นตอน และการกระจายความรับผิดชอบแต่ละกิจกรรมพัฒนาในรูปของทีมงานตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป

2.5.4 ทูกระบบงานย่อยของสถานศึกษาหรือทีมงานจะต้องเคลื่อนสู่เป้าหมายร่วมกัน

2.5.5 ทุกกิจกรรมในสถานศึกษาจะต้องนำไปสู่วิสัยทัศน์หรือเกณฑ์พัฒนาในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา

2.5.6 สถานศึกษาต้องมีการประเมินตนเองเป็นระยะ เพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นแต่ละชั้นตอนในแต่ละกิจกรรม

2.5.7 สถานศึกษาเป็นองค์กรเรียนรู้ โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับสถานศึกษาต้องมีการเรียนรู้ และร่วมกันแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาทั้งนี้รูปแบบการพัฒนาทั้งระบบ โดยแต่ละสถานศึกษาสามารถเลือกใช้ได้ตามความเหมาะสมกับสภาพของสถานศึกษาและท้องถิ่น โดยการนำรูปแบบ CLIP มาเป็นจุดเน้นเพื่อให้สถานศึกษาก้าวไปสู่การพัฒนาทั้งระบบ โดยมีองค์ประกอบย่อย ดังนี้

1) การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement -C) หมายถึง การพัฒนาการดำเนินในทุกกิจกรรมของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และครบทั้งการพัฒนา ด้านผู้บริหาร ด้านครู และด้านผู้เรียน

2) การเรียนรู้ (Learning - L) หมายถึง การที่นักเรียน ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาได้ร่วมเรียนรู้และแลกเปลี่ยนแนวทางการพัฒนาหรือเทคนิคใหม่ ๆ เพื่อนำมาแก้ไขหรือพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

3) การบูรณาการ (Integration - I) หมายถึง การกระทำให้สมบูรณ์หรือการทำให้หน่วยย่อย ๆ ทั้งหลายที่สัมพันธ์ และมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันทั้งในรูปโครงสร้าง

ใหญ่หรือแต่ละฝ่ายงาน และในระดับทีมงานที่เป็นแกนนำพัฒนากิจกรรมที่สถานศึกษา มอบหมายรวมทั้งมีการบูรณาการภารกิจ กิจกรรม ความรับผิดชอบ ทรัพยากร บุคลากร และ เทคโนโลยีการทำงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาที่กำหนดไว้

4) การมีส่วนร่วม (Participation-P) หมายถึง การมีส่วนร่วมใน ทุกกิจกรรมของทุกฝ่ายที่มีส่วนได้เสีย และร่วมประเมินตรวจสอบผลการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาที่ดำเนินการ

ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพทั้งระบบเกิดขึ้นตามแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้มีการพัฒนาสถานศึกษาเกิดขึ้นทุกส่วน โดยทุกฝ่ายในสถานศึกษาร่วมกัน สร้างวิสัยทัศน์ในการพัฒนา และทุกฝ่ายต้องได้รับการพัฒนาทั้งในส่วนของนักเรียน ครู และผู้บริหาร ด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ลักษณะ คือ การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การเรียนรู้ การบูรณาการ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา

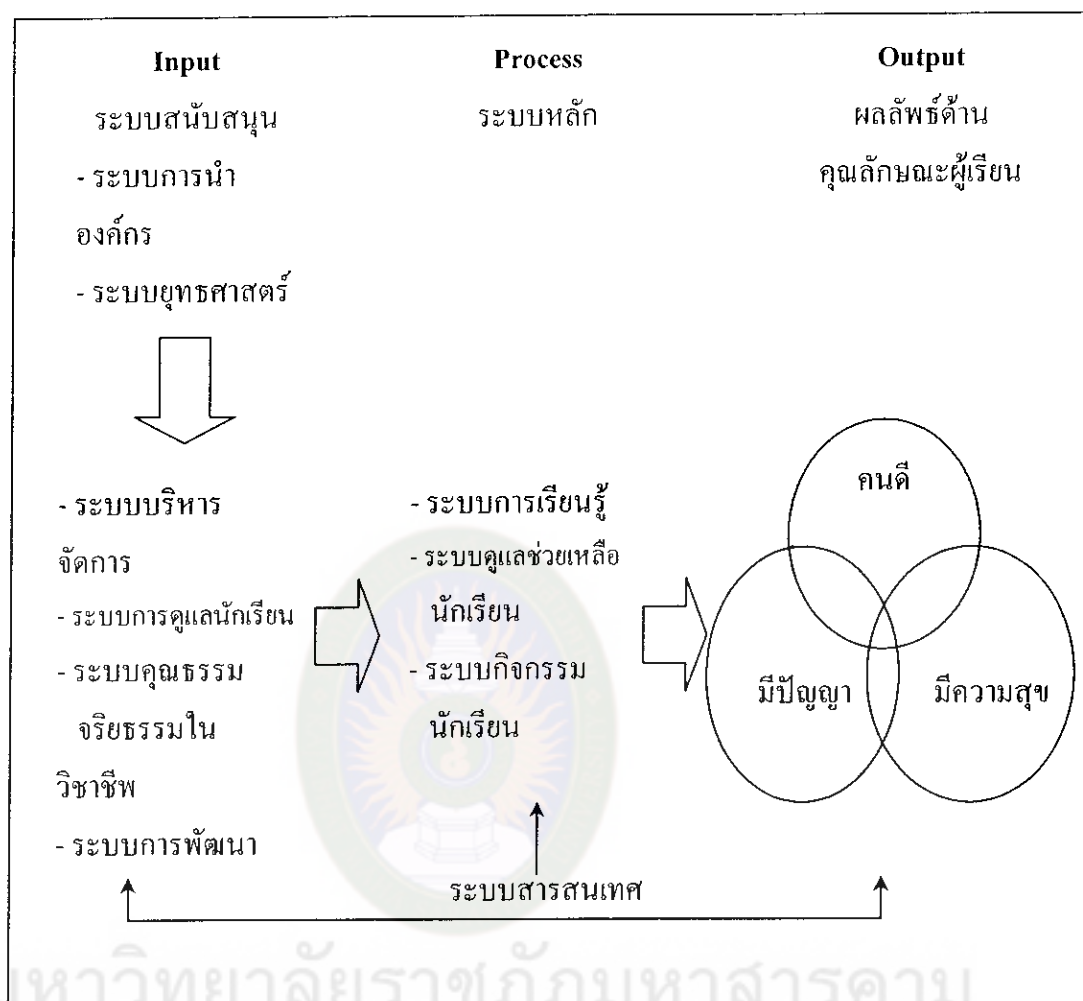
2.6 การบริหารเชิงระบบในโรงเรียน

การบริหารเชิงระบบในโรงเรียน (System Approach) เป็นการวิเคราะห์และ พัฒนาระบบหลักของโรงเรียนซึ่งเป็นระบบใหญ่ ๆ จะมีระบบอื่น ๆ ที่เป็นระบบสนับสนุนซ้อน อยู่ ระบบเหล่านี้เป็นกระบวนการทำงานในโรงเรียนตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ด้านปัจจัยและ กระบวนการที่จำเป็นต้องมีการประกันคุณภาพการทำงาน ทั้งนี้เพราะทุกระบบจะทำงาน สัมพันธ์กัน เพื่อบรรลุเป้าหมายของโรงเรียน นั่นคือ การพัฒนาผู้เรียนให้ได้ตามมาตรฐาน การศึกษาที่กำหนดไว้ คือ

2.6.1 ระบบหลัก (Core System) คือ ระบบการเรียนรู้ ระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน และระบบกิจกรรมนักเรียน

2.6.2 ระบบสนับสนุน (Support System) คือ ระบบการนำองค์กร ระบบ ยุทธศาสตร์ ระบบการดูแลนักเรียน ระบบคุณธรรมจริยธรรมในวิชาชีพ ระบบการพัฒนา บุคลากร ระบบชุมชนสัมพันธ์ และระบบสารสนเทศ

รายละเอียดผังแผนภูมิที่ 1

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
 RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แผนภูมิที่ 1 แสดงหลักการบริหารเชิงระบบในโรงเรียน
 ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545 : 4-5)

สรุปได้ว่า ทฤษฎีการบริหาร เป็นแนวทางกำหนดยุทธศาสตร์การบริหารจัดการศึกษา จะต้องจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ มีการบูรณาการด้านเครื่องมือ เทคนิควิธีการพัฒนาองค์กร เพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์ ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องวิเคราะห์สถานภาพขององค์กร กำหนดมุมมองให้ครอบคลุมภารกิจทุกด้าน ต้องสามารถกำหนดตัวบ่งชี้ความสำเร็จที่เป็นรูปธรรม บริหารจัดการ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานให้โรงเรียนสามารถพึ่งตนเองได้ ใช้กระบวนการประกันคุณภาพ ซึ่งประกอบด้วย การควบคุมคุณภาพการศึกษา การตรวจสอบและแทรกแซงคุณภาพการศึกษา การประเมินคุณภาพ การนำหลักการสำคัญของระบบการเสริมพลังอำนาจการทำงาน 2 ประการ คือ ทำให้บุคลากรมีความรู้และได้แสดงออกซึ่งทักษะ และประสบการณ์ มาใช้ในการพัฒนา

องค์กร ตลอดจนการนำแนวคิดการพัฒนาโรงเรียนเชิงระบบเพื่อให้โรงเรียนใช้ขีดความสามารถที่มีอยู่เป็นปัจจัยนำเข้าสู่กระบวนการบริหารจัดการได้อย่างมีคุณภาพ

3. การประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษาเกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 หมวด 6 มาตรา 47-48 ที่กำหนดให้สถานศึกษา ต้องมีการประกันคุณภาพภายในจะต้องพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นประจำทุกปี และให้ถือว่าการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง มีการรายงานผลการประกันคุณภาพการศึกษาทุกปี การเสนอผลต่อหน่วยงานต้นสังกัด การประเมินภายนอกตามหลักเกณฑ์ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาเพื่อปรับปรุงแก้ไข และการเผยแพร่ให้สาธารณชนได้ทราบ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2547 : 36-38) โดยมีรายละเอียดที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ดังนี้

3.1 ความเป็นมาของการประกันคุณภาพการศึกษา

ความเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปอย่างรวดเร็วอันเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ส่งผลกระทบโดยตรงต่อวิถีการดำรงชีวิตของคนทั่วไป การแข่งขันเพื่อ ความอยู่รอดของประเทศต่าง ๆ มีอัตราสูงขึ้นทุกขณะ ความสำคัญของการพัฒนาประเทศ จึงมีได้ ขึ้นอยู่กับระบบทุนหรือทรัพยากรอีกต่อไป แต่ขึ้นอยู่กับศักยภาพและคุณภาพของคนเป็นสำคัญ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) จึงแสดงจุดเน้นให้คนเป็น ศูนย์กลางของการพัฒนา การศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญที่จะต้องพัฒนาคนให้มีคุณภาพ เพื่อเป็นพลังการพัฒนาของประเทศในอนาคต รัฐบาลจึงได้กำหนดให้มีระบบ การประกันคุณภาพเกิดขึ้นในหน่วยงานที่มีหน้าที่จัดการศึกษาทุกระดับชัดเจน เพื่อรักษาคุณภาพให้ได้มาตรฐาน การศึกษาชาติที่ยั่งยืน (กรมวิชาการ. 2542 : 2-3)

3.2 ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพมีนักวิชาการให้ความหมายไว้ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 59) ได้ให้

ความหมายการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ว่า คือ

1. แผนงานและปฏิบัติการทั้งหลายที่เป็นระบบ เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าการให้การศึกษาจะสนองต่อคุณภาพที่กำหนด
2. เป็นมาตรฐานหนึ่งที่จะทำให้เกิดความเชื่อมั่นได้ว่าสถานศึกษาที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ตามมาตรฐานที่กำหนด
3. การประกันคุณภาพเป็นกระบวนการที่จะยกมาตรฐานของโรงเรียนต่าง ๆ ที่ยังไม่เข้ามาตรฐาน ผลักดันให้ได้มาตรฐาน โดยมุ่งเน้นการใช้ข้อมูลคุณภาพมาตรฐานของโรงเรียนป้อนกลับมา เพื่อระดมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ร่วมกันสนับสนุน และพัฒนาโรงเรียนให้ได้มาตรฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้โดยมีความเชื่อว่าถ้ากระบวนการประกันคุณภาพ มีการวางระบบอย่างถูกต้องแล้ว คุณภาพที่ดีก็จะตามมา

สงบ ลักษณะ (2541 : 2) ได้ให้ความหมายการประกันคุณภาพการศึกษา คือ การวางแผนและการปฏิบัติของหน่วยผลิตที่มุ่งจะผลิตสิ่งที่มีคุณภาพ ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ผลผลิต ดังนั้นการประกันคุณภาพทางการศึกษาจึงเป็นกระบวนการวางแผน และกระบวนการจัดการของผู้ที่รับผิดชอบ จัดการศึกษาที่จะรับประกันให้สังคมเชื่อมั่นว่าจะพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ให้ครบถ้วนตามมาตรฐานคุณภาพที่ระบุไว้ในหลักสูตร และตรงกับ ความมุ่งหวังของสังคม

กรมสามัญศึกษา (2542 : 12) ได้ให้ความหมายการประกันคุณภาพการศึกษา ไว้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาการศึกษาซึ่งครอบคลุม การดำเนินการต่าง ๆ ในกระบวนการจัดการศึกษา ตั้งแต่การวางแผนไว้ตั้งแต่ต้นเพื่อให้เกิด การปฏิบัติอย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างความมั่นใจและเป็นหลักประกันต่อผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมว่า สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนที่จบ การศึกษามีคุณภาพมาตรฐานการศึกษาและเป็นที่ยอมรับของสังคม

อรุณ จันทวานิช (2547 : 7) ได้กล่าวถึง การประกันคุณภาพการศึกษา ไว้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นวิธีการหรือกลยุทธ์ที่กำหนดแนวปฏิบัติ หรือแนวทาง ในการดำเนินงานในการจัดการศึกษาที่เป็นหลักประกันว่านักเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐาน การศึกษาและเป็นที่ยอมรับของสังคม

สรุปได้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกลยุทธ์ที่กำหนดแนวทาง ในการจัดการศึกษาที่เป็นหลักประกันว่านักเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานของชาติ และ เป็นที่ยอมรับของสังคม เพื่อสร้างความมั่นใจต่อผู้ปกครอง ชุมชน สังคมว่าจะได้ผลผลิตของ การศึกษาที่มีคุณภาพอันพึงประสงค์ตามความคาดหวังของผู้ปกครอง

3.3 ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาของไทยให้

3.3.1 มีมาตรฐานเป็นเลิศ หลักการสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา มี 3 ลักษณะ คือ (กรมวิชาการ. 2546 : 22)

- 1) รัฐกระจายอำนาจให้การกำหนดนโยบายการบริหารงานวิชาการงบประมาณ บุคลากร และทรัพยากรให้จังหวัดและสถานศึกษาทุกระดับและทุกประเภท
- 2) รัฐสนับสนุนให้ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองท้องถิ่น ได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา
- 3) โรงเรียนต้องแสดงภาระหน้าที่ความรับผิดชอบต่อ
 - 3.1) นักเรียนและผู้ปกครอง
 - 3.2) มาตรฐานที่กำหนด
 - 3.3) ผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษา

3.3.2 การประกันคุณภาพการศึกษาคควรมีการดำเนินงาน 3 ลักษณะ คือ (กรมสามัญศึกษา. 2542 : 9-10)

- 1) การควบคุมคุณภาพการศึกษา คือ กระบวนการหรือแนวปฏิบัติที่นำการศึกษาเข้าสู่คุณภาพ ประกอบด้วย
 - 1.1) การกำหนดมาตรฐานด้านผลผลิต ปัจจัย และกระบวนการ
 - 1.2) การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐาน หมายถึง การพัฒนาปัจจัยทางการศึกษาต่าง ๆ ได้แก่ การพัฒนาครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา และศึกษานิเทศก์ รวมทั้งการสนับสนุนปัจจัยที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
- 2) การตรวจสอบและการแทรกแซงคุณภาพการศึกษา คือ กระบวนการหรือแนวปฏิบัติในการดำเนินงานเพื่อการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย
 - 2.1) การประเมินความก้าวหน้าของการจัดการศึกษาและการจัดทำรายงานของสถานศึกษาต่อประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีลักษณะเป็นการติดตามและตรวจสอบของสถานศึกษา
 - 2.2) การติดตามและตรวจสอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
 - 2.3) มาตรการปรับปรุงคุณภาพสถานศึกษาที่มีคุณภาพไม่ถึงเกณฑ์มาตรฐานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3) การประเมินคุณภาพการศึกษา คือ แนวปฏิบัติในการตรวจสอบ
คุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนด ประกอบด้วย

3.1) การทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

3.2) การประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

3.3) การประเมินผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวมหรือ
การประเมินคุณภาพการศึกษา

การดำเนินการทั้ง 3 ประการ เป็นกระบวนการที่มีความสัมพันธ์และส่งผล
ซึ่งกันและกัน กระบวนการแทรกแซงคุณภาพการศึกษาสามารถดำเนินการทั้งในระหว่าง
กิจกรรมการควบคุมคุณภาพการศึกษาและในกิจกรรมการประเมินคุณภาพการศึกษา

นอกจากนี้จากการดำเนินงานดังกล่าวแล้ว กระทรวงศึกษาธิการได้กระจาย
อำนาจไปยังหน่วยงานระดับกรมต่าง ๆ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา และระดับ
มัธยมศึกษา จึงได้ดำเนินการในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา โดยกำหนดเป็นนโยบายหนึ่ง
ในแผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 9 พุทธศักราช 2545-2550 ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับการประกัน
คุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้กล่าวถึงเฉพาะแนวทางการดำเนินงานประกัน
คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเท่านั้น เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางการดำเนินงาน
ประกันคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานในแต่ละระดับต่อไป

3.4 กระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

กระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ได้ใช้กรอบความคิดเดียวกันกับการประกันคุณภาพของกระทรวงศึกษาธิการ แต่ได้ปรับ
รายละเอียดในแต่ละขั้นตอนให้ชัดเจนขึ้น และให้สอดคล้องกับนโยบายและการดำเนินการของ
กระทรวงศึกษาธิการ กล่าวคือ กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยขั้นตอน 3 ขั้นตอน แต่ละขั้นตอนมีกิจกรรมที่
สำคัญ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547 : 17-19)

ขั้นตอนที่ 1 การควบคุมคุณภาพ มีกิจกรรมสำคัญ คือ

กำหนดมาตรฐานโรงเรียน โดยกระทรวงศึกษาธิการพัฒนามาตรฐาน
โรงเรียนที่เป็นแกนกลาง และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ปรับขยายเกณฑ์มาตรฐาน
เพื่อลงสู่การปฏิบัติและให้สอดคล้องกับท้องถิ่น

พัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐาน โดยจัดทำแผนการดำเนินงาน เตรียมความพร้อมทางด้านปัจจัยต่าง ๆ รวมทั้งบุคลากร

ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบและปรับปรุงโรงเรียน มีกิจกรรมสำคัญ คือ ตรวจสอบภายใน โดยให้โรงเรียนทำการประเมินตนเองในระหว่างการดำเนินงานตามแผน และเมื่อสิ้นสุดแผน

ตรวจสอบภายนอก โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาใช้กระบวนการนิเทศ ร้อยละ 100 เป็นยุทธศาสตร์หลัก

ช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน โรงเรียน โดยระดมกำลังจากทุกระดับหน่วยงาน กลุ่มเป้าหมายสำคัญ คือ โรงเรียนที่มีคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐาน

โรงเรียนใช้ผลการตรวจสอบทั้งภายในและภายนอกทำการปรับปรุงโรงเรียน และตั้งเป้าหมายการพัฒนาที่สูงขึ้นกว่าเดิมอย่างต่อเนื่อง

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินคุณภาพ มีกิจกรรมสำคัญ คือ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประเมินคุณภาพตามมาตรฐาน โรงเรียนทุกโรงเรียน และทุก 2 ปี เพื่อจัดระดับคุณภาพโรงเรียนและติดตามความก้าวหน้าของคุณภาพของโรงเรียนในภาพรวมของระดับประเทศ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในส่วนที่เพิ่มเติมเฉพาะของจังหวัด และใช้ผลการประเมินทั้งสองส่วน คือ ส่วนที่ประเมินร่วมกับกรมสามัญศึกษา และส่วนที่ประเมินเพิ่มเติมเฉพาะของจังหวัดเอง เพื่อจัดระดับคุณภาพโรงเรียนตามเกณฑ์ของระดับเขตพื้นที่การศึกษา โดยมีการปรับปรุงและพัฒนามาตรฐาน โรงเรียนทุก 5 ปี (แผนพัฒนาละ 1 ครั้ง) เพื่อให้เห็นภาพได้ชัดเจนขึ้น จึงนำเสนอแผนภูมิกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยดำเนินการทุกปี ทุก 2 ปี และทุก 5 ปี (แผนพัฒนาละ 1 ครั้ง)

นอกจากนี้การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นการดำเนินงานเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริหาร โรงเรียนว่าผลผลิตทางการศึกษาที่ได้นั้นมีคุณภาพตามที่พึงประสงค์ การประกันคุณภาพสามารถจำแนกได้เป็น 2 ระดับ คือ

3.4.1 ระดับ Accountability หมายถึง โรงเรียนมีกระบวนการจัดการที่สร้างความมั่นใจให้กับผู้ปกครองและชุมชนของโรงเรียนว่า นักเรียนที่จบการศึกษาจาก

โรงเรียน มีคุณภาพตามมาตรฐานที่ชุมชนต้องการ การประกันคุณภาพระดับนี้จะครอบคลุมถึง
ขั้นที่ 2 ที่เน้นกระบวนการประกันคุณภาพภายใน

3.4.2 ระดับ Accreditation หมายถึง โรงเรียนมีกระบวนการจัดการ
ของโรงเรียน ที่สร้างความมั่นใจให้กับชุมชนและสังคมในวงกว้างว่า นักเรียนที่จบการศึกษา
จากโรงเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด โดยองค์กรภายนอกโรงเรียนเป็นผู้รับรอง
มาตรฐานการประกันคุณภาพระดับนี้ครอบคลุมถึงขั้นที่ 3 ที่เน้นกระบวนการประกันคุณภาพ
จากองค์กรภายนอก

3.5 ผลการประเมินการประกันคุณภาพการศึกษารอบแรก

ผลการประเมินการประกันคุณภาพการศึกษารอบแรกจากสำนักงานรับรอง
มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) เริ่มตั้งแต่ปีการศึกษา 2545-2548
ที่มุ่งเน้นตรวจสอบการประเมินเพื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์หรือตัวบ่งชี้ที่สถานศึกษากำหนดไว้
โดยผลการประเมินรอบแรกของทั้งประเทศ พบดังนี้ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน
คุณภาพการศึกษา. 2548 : 1-2)

3.5.1 ระดับคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยภาพรวมอยู่ในระดับ
พอใช้ เมื่อพิจารณาแต่ละมาตรฐานเรียงคุณภาพจากมากไปหาน้อย คือ ด้านผู้บริหาร ด้านครู
และด้านผู้เรียน

3.5.2 สภาพการดำเนินงานส่วนใหญ่ ได้แก่

- 1) ความไม่พร้อมหลาย ๆ ด้าน ได้แก่ เอกสาร บุคลากร ระบบการทำงาน
- 2) กำลังดำเนินการจัดทำรายงานการประเมินตนเอง กำลังรวบรวม

ข้อมูล ต้องการทำให้ข้อมูลเป็นปัจจุบัน

3) เป็นช่วงรอยต่อการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารทำให้การดำเนินงาน
ขาดความต่อเนื่อง

- 4) การปรับเปลี่ยนจากการยุบรวมสังกัดกับกรมอื่น ๆ
- 5) โรงเรียนบางแห่งย้ายสถานที่ตั้ง

3.5.3 อุปสรรคที่เกิดขึ้น ได้แก่

1) การรวบรวมสรุปและจัดทำสารสนเทศไม่ดี ขาดการเก็บข้อมูลที่
ต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน

- 2) ไม่มีแนวทางชัดเจนในการจัดทำรายงานการประเมินตนเอง
- 3) สถานศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจการเขียนรายงานการประเมินตนเอง

- 4) ขาดแบบอย่างหรือตัวอย่างในการจัดทำและแบบรายงานไม่ครอบคลุมตามมาตรฐานของ สมศ. กำหนด
- 5) บุคลากรมีจำนวนน้อยแต่มีภาระงานมาก ไม่มีเวลาในการจัดทำ
- 6) ลงทุนในการเก็บรวบรวมข้อมูลและการจัดทำเพิ่มสะสมพัฒนางานมากเกินไป

3.6 การประกันคุณภาพการศึกษารอบที่สอง

3.6.1 รูปแบบการประเมินการประกันคุณภาพรอบที่สอง

รูปแบบในการประเมินการประกันคุณภาพการศึกษารอบที่สองของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อรับรองมาตรฐานสถานศึกษาขั้นพื้นฐานรอบที่สอง โดยสรุป คือ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2549 : 2)

- 1) ในการประเมินรอบที่ 2 นี้ ให้มีทั้งการประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานคุณภาพสถานศึกษา และการประเมินเพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่มาตรฐาน
- 2) ในการประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษาเป็นรายมาตรฐาน โดยรวม และรายงานผลประเมินเป็นรายสถานศึกษา กลุ่มสถานศึกษาหรือเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อเป็นการกระตุ้นให้หน่วยงานต้นสังกัดมีความกระตือรือร้นในการดูแล สนับสนุน และช่วยเหลือสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมากขึ้น
- 3) ในการประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานสถานศึกษา โดยใช้มาตรฐานการประเมิน 27 มาตรฐาน มาจัดกลุ่มเป็น 14 มาตรฐาน เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษามีความต่อเนื่องจากแนวทางที่ประเมินไว้ในรอบแรก
- 4) สถานศึกษาจะต้องจัดทำรายงานประจำปี (SAR) โดยต้องจัดทำสรุปรายงานประจำปีย้อนหลังไม่น้อยกว่า 3 ปี และใช้ผลการประเมินรอบแรกเป็นฐานในการพัฒนา
- 5) กำหนดให้มีการติดตามการดำเนินการตามที่เสนอแนะจากการประเมินคุณภาพภายนอกในรอบแรก โดยเริ่มประเมินรอบที่สองในปีการศึกษา 2549-2553

3.6.2 แนวทางการประเมินและรับรองมาตรฐานรอบที่สอง

แนวทางการประเมินและรับรองมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษารอบที่สอง มีดังนี้ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2548 : 4-5)

- 1) การประเมินสถานศึกษาให้ประเมินโดยคณะผู้ประเมินภายนอก

ซึ่งดำเนินการโดยหน่วยประเมินสถาบันอุดมศึกษา สมาคมวิชาการหรือวิชาชีพหรือมูลนิธิ คณะประเมินภายนอกตามวิธีการและหลักเกณฑ์ที่ สมศ. กำหนด

2) การพิจารณารับรองมาตรฐานและรายงานให้คณะกรรมการรับรอง มาตรฐานการศึกษาที่ สมศ. แต่งตั้งเป็นผู้ดำเนินการ โดยคณะกรรมการประกอบด้วย ผู้แทน จาก สมศ. เป็นประธาน ผู้ทรงคุณวุฒิจากสถาบันอุดมศึกษา และผู้ประเมินจากหน่วยงาน ที่ทำการประเมินรับรอง ให้ทำหน้าที่วินิจฉัยและให้การรับรองรายงานการประเมินคุณภาพ ภายนอกและรับรองมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

ทั้งนี้เกณฑ์การรับรองมาตรฐานการศึกษาจากการรายงานประเมินคุณภาพภายนอก ตามหลักเกณฑ์ที่ สมศ. กำหนด โดยให้มีการรับรองคุณภาพสถานศึกษาที่มีลักษณะ ดังนี้

1. สถานศึกษามีค่าเฉลี่ยผลประเมินคุณภาพภายนอกไม่ต่ำกว่าระดับดี (ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.75 จากคะแนนเต็ม 4.0)
2. สถานศึกษามีค่าเฉลี่ยของผลการประเมินในระดับดีขึ้นไปไม่ต่ำกว่า 3 ใน 4 ของมาตรฐานที่ประเมิน คือ ได้ระดับดีขึ้นไปไม่ต่ำกว่า 11 มาตรฐาน จาก 14 มาตรฐาน
3. สถานศึกษาไม่มีผลประเมินคุณภาพภายนอกของมาตรฐานอยู่ในระดับ ปรับปรุง โดยนับเฉพาะมาตรฐานที่ได้ระดับปรับปรุงทั้งแบบอิงเกณฑ์และอิงสถานศึกษา โดยกรณีที่สถานศึกษาได้รับการรับรองคุณภาพมาตรฐานของ สมศ. ให้ระบุ นวัตกรรมหรือการปฏิบัติที่เป็นเลิศของสถานศึกษาด้วย (ถ้ามี)

3.6.3 มาตรฐานในการประเมินการประกันคุณภาพการศึกษารอบที่สอง

มาตรฐานในการประเมินการประกันคุณภาพการศึกษารอบที่สองให้ใช้ มาตรฐานเดิมที่ใช้ประเมินสถานศึกษาในรอบแรกรวม 14 มาตรฐาน โดยหลอมรวมตัวบ่งชี้ ทั้ง 27 มาตรฐาน ลงใน 14 มาตรฐาน และปรับตัวบ่งชี้ที่เน้นการประเมินด้านผู้เรียน (ผลลัพธ์) ที่ เกิดจากการศึกษา ส่วนการประเมินด้านครู (กระบวนการ) และด้านผู้บริหาร (ปัจจัย) จะเน้น ส่วนสำคัญที่ระบุไว้ใน พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ คือ การสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และ การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน และการประกันโอกาสในการเรียนรู้ของผู้เรียนซึ่ง กฎหมายได้กำหนดให้ผู้เรียนมีสิทธิเสมอกันในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพ ทัดเทียมกัน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2549 : 5)

สรุปว่า การประกันคุณภาพการศึกษา เกิดขึ้นเนื่องจากความต้องการพัฒนา ศักยภาพและคุณภาพของคนไทยหรือคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา รัฐจึงกำหนดให้มีระบบ การประกันคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาชาติ เพื่อสร้างความมั่นใจต่อผู้ปกครอง ชุมชน สังคม

ภายใต้หลักการที่สำคัญ คือ การควบคุมคุณภาพการศึกษา การตรวจสอบและการแทรกแซงคุณภาพการศึกษา และการประเมินคุณภาพการศึกษาจากองค์กรภายนอกรอบที่หนึ่งช่วงปีการศึกษา 2544-2548 และรอบที่สองเริ่มประเมินตั้งแต่ปีการศึกษา 2549 เป็นต้นไป ภายใต้รูปแบบ ในการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อรับรองมาตรฐานสถานศึกษา ทั้งโดยภาพรวมและแต่ละรายมาตรฐาน ที่เป็นตัวบ่งชี้ผลการประเมินด้านผู้เรียน (ผลลัพธ์) ด้านครู (กระบวนการ) ด้านผู้บริหาร (ปัจจัย) และบ่งบอกผลการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน และการประกันโอกาสในการเรียนรู้แก่ผู้เรียน

4. การเตรียมความพร้อมในการประกันคุณภาพการศึกษารอบที่สอง

การเตรียมความพร้อมในการประกันคุณภาพการศึกษารอบที่สอง ได้ยึดแนวทางเกณฑ์มาตรฐานในการประกันคุณภาพการศึกษา ตามกรอบการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและสถานศึกษาทุกแห่งต้องได้รับการประเมินคุณภาพการศึกษารอบที่สอง เริ่มตั้งแต่ พ.ศ.2549-2553 จำแนกเป็น 3 ด้าน ดังนี้ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2549 : 24-45)

4.1 มาตรฐานด้านผู้บริหาร

มาตรฐานด้านผู้บริหาร ประกอบด้วย 5 มาตรฐาน 15 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ มาตรฐานที่ 10 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ ตัวบ่งชี้คือ

10.1 ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม มีความมุ่งมั่น และอุทิศตนในการทำงาน ตามเกณฑ์พิจารณา

10.1.1 ผู้บริหารประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

10.1.2 ผู้บริหารยึดหลักธรรมมาภิบาลในการบริหาร (สุจริต ยุติธรรม การใช้ระบบคุณธรรม การรับฟังปัญหา การระดมการมีส่วนร่วมในการบริหาร และการปฏิบัติ ตามจรรยาบรรณวิชาชีพ)

10.1.3 ผู้บริหารมีความมุ่งมั่นและอุทิศตนในการทำงานเพื่อผลประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

10.1.4 ผู้บริหารอุทิศเวลาให้กับการทำงาน

10.2 ผู้บริหารมีความคิดริเริ่มและมีวิสัยทัศน์ ตามเกณฑ์พิจารณา

10.2.1 ผู้บริหารสามารถแสดงทิศทางของการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาที่ควรจะเป็นในอนาคต 3-5 ปีข้างหน้าอย่างชัดเจน และเหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่น

10.2.2 ผู้บริหารริเริ่มแนวทางในการบริหารที่ท้าทายกับการเปลี่ยนแปลงและความเป็นนิรนุคคผลของสถานศึกษา

10.2.3 ผู้บริหารริเริ่มวิธีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

10.2.4 ผู้บริหารมีวิธีการกระตุ้นให้ทุกคนร่วมกันพัฒนาคุณภาพการศึกษา

10.3 ผู้บริหารมีความสามารถเป็นผู้นำทางวิชาการ ตามเกณฑ์พิจารณา

10.3.1 ผู้บริหารมีความรอบรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน (หมวด 4 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542)

10.3.2 ผู้บริหารให้ความสำคัญกับบทบาทประธาน การแต่งตั้งกรรมการ และการประชุมคณะกรรมการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา

10.3.3 ผู้บริหารมีการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาสาระการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา

10.3.4 ผู้บริหารมีการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

10.3.5 ผู้บริหารมีการส่งเสริมและพัฒนาครูในการผลิตหรือใช้สื่อการสอนอย่างหลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียน

10.3.6 ผู้บริหารมีความเป็นผู้นำในการพัฒนาวิชาการของโรงเรียน กลุ่มโรงเรียน และชุมชน

10.3.7 ผู้บริหารมีการสนับสนุนการพัฒนาและประเมินครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูงอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

10.3.8 ผู้บริหารมีการติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการอยู่เสมอ

10.3.9 ผู้บริหารมีการวางระบบและกลไกที่ดีในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยร่วมมือกับชุมชนและได้รับการสนับสนุนจากต้นสังกัด

10.4 สถานศึกษามีการบริหารที่มีประสิทธิผลและผู้เกี่ยวข้องพึงพอใจในการบริหาร ตามเกณฑ์พิจารณา

10.4.1 การปฏิบัติงานของสถานศึกษาเป็นไปตามเป้าหมายหรือมาตรฐานที่กำหนดไว้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 ของแผน

10.4.2 ผู้บริหารสร้างความตระหนัก (Awareness) และมีความพยายามในการปฏิบัติ (Attempt) ในการพัฒนาผู้เรียน ครู และการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

10.4.3 ผู้บริหารนำผลประเมินมาใช้ในการปรับปรุงการบริหารอย่างต่อเนื่อง

10.4.4 ผู้เกี่ยวข้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 พึงพอใจในผลงานของสถานศึกษา

มาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้าง และการบริหาร

อย่างเป็นระบบ ครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา ดังต่อไปนี้

11.1 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้างการบริหาร และระบบการบริหารที่มีความคล่องตัว ปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม ตามเกณฑ์พิจารณา

11.1.1 สถานศึกษามีแผนภูมิการจัดองค์กรและโครงสร้างการบริหารเป็นลายลักษณ์อักษร รวมทั้งมีคำสั่งมอบหมายงานและผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน

11.1.2 สถานศึกษามีการวางระบบระเบียบรองรับการบริหารที่มีความคล่องตัว สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม

11.1.3 สถานศึกษามีคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและดำเนินการอย่างเป็นระบบ

11.1.4 สถานศึกษามีระบบการบริหารงานบุคคลที่มีคุณภาพ

11.1.5 สถานศึกษามีการบริหารงบประมาณ ทรัพย์สิน และรายได้ที่มีคุณภาพ

11.1.6 สถานศึกษามีระบบการบริหารงานทั่วไปที่มีคุณภาพ

11.2 สถานศึกษามีการบริหารเชิงกลยุทธ์ ตามเกณฑ์พิจารณา

11.2.1 สถานศึกษามีแผนกลยุทธ์ มีตัวบ่งชี้ความสำเร็จ มีแผนปฏิบัติการประจำปีที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ และหลักการการจัดการศึกษาของชาติ

11.2.2 สถานศึกษามีการปฏิบัติตามแผน

11.2.3 สถานศึกษามีระบบข้อมูล สารสนเทศ เพื่อการบริหารที่ถูกต้องและครบถ้วน ทันต่อการใช้งาน

11.2.4 สถานศึกษามีการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล เปรียบเทียบกับเป้าหมายตามแผนอย่างต่อเนื่อง

11.2.5 สถานศึกษามีการนำข้อมูลและผลการประเมินไปใช้ในการตัดสินใจ และปรับปรุง

11.3 สถานศึกษามีการบริหาร โดยใช้หลักการมีส่วนร่วม และมีการตรวจสอบ ถ่วงดุล ตามเกณฑ์พิจารณา

11.3.1 ผู้บริหาร ครู ชุมชน นักเรียน และกรรมการสถานศึกษา ร่วมกัน ทำงานพัฒนาคุณภาพการศึกษา (เช่น การทำแผนกลยุทธ์ การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นร่วมกัน เป็นต้น)

11.3.2 สถานศึกษามีคณะกรรมการสถานศึกษา และการได้มาซึ่ง คณะกรรมการเป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และ กฎกระทรวงฯ ว่าด้วย คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (องค์ประกอบของคณะกรรมการ ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทน ศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการ)

11.3.3 คณะกรรมการสถานศึกษามีการประชุมอย่างสม่ำเสมออย่างน้อย สองเดือนต่อครั้ง และนำผลการประชุมไปปฏิบัติ

11.3.4 คณะกรรมการสถานศึกษามีบทบาทในการกำหนดทิศทางและ การบริหารโรงเรียน

11.3.5 สถานศึกษามีระบบและกลไกในการกำหนดทิศทางและการบริหาร โรงเรียน

11.3.6 สถานศึกษามีระบบการตรวจสอบภายในที่ชัดเจนและโปร่งใส

11.3.7 สถานศึกษามีการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานการประเมิน ตนเองที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาสถานศึกษา และการมีรายงานต่อต้านสังคมและเผยแพร่ต่อ สาธารณะ

11.4 สถานศึกษามีระบบและการดำเนินการประกันคุณภาพภายในให้เป็นไป ตามกฎกระทรวง ตามเกณฑ์พิจารณา

11.4.1 สถานศึกษามีระบบ กลไก และมีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตาม กฎกระทรวง

11.4.2 สถานศึกษามีระบบ กลไก และมีการติดตามคุณภาพการศึกษาตาม กฎกระทรวง

11.4.3 สถานศึกษาได้รับการประเมินทั้งภายในและภายนอกตาม
กฎกระทรวง และเผยแพร่ผลการประเมินอย่างกว้างขวาง

11.4.4 สถานศึกษานำผลตรวจติดตามและประเมินผลภายในและภายนอก
ไปปรับปรุงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้น
ผู้เรียนเป็นสำคัญ ตัวบ่งชี้คือ

12.1 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียน
พัฒนาตามธรรมชาติเต็มศักยภาพ ตามเกณฑ์พิจารณา

12.1.1 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีอาคาร
สถานที่ที่เหมาะสม

12.1.2 สถานศึกษามีการส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของ
ผู้เรียน

12.1.3 สถานศึกษามีการให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศทุกรูปแบบ
ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

12.1.4 สถานศึกษามีห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุด พื้นที่สีเขียว และ
สิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอและอยู่ในสภาพใช้งานได้ดี

12.1.5 สถานศึกษามีการจัดและใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานที่

12.2 สถานศึกษามีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตาม
เกณฑ์พิจารณา

12.2.1 สถานศึกษามีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน

12.2.2 สถานศึกษามีรายวิชาและกิจกรรมที่หลากหลายให้ผู้เรียนเลือกเรียน
ตามความสนใจ

12.2.3 สถานศึกษามีการส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้
และสื่ออุปกรณ์การเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้

12.2.4 สถานศึกษามีการจัดระบบการบันทึก การรายงานผล และการส่งต่อ
ข้อมูลของผู้เรียน

12.2.5 สถานศึกษามีการจัดระบบนิเทศการเรียนการสอนและนำผลไป
ปรับปรุงการสอนอยู่เสมอ

12.2.6 สถานศึกษามีการนำแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้
ในการเรียนการสอน

12.3 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพอย่างหลากหลาย ตาม
เกณฑ์พิจารณา

12.3.1 สถานศึกษามีการจัดและพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนที่เข้มแข็ง
และทั่วถึง

12.3.2 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและตอบสนองความสามารถ
ทางวิชาการ และความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน

12.3.3 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและตอบสนองความสามารถ
พิเศษ และความถนัดของผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ

12.3.4 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม

12.3.5 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์
และกีฬา/นันทนาการ

12.3.6 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์วัฒนธรรม
ประเพณี และภูมิปัญญาไทย

12.3.7 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย

มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อ
การเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ตัวบ่งชี้คือ

13.1 สถานศึกษามีหลักสูตรและเนื้อหาสาระการเรียนรู้ระดับสากล ระดับชาติ
และระดับท้องถิ่นที่เหมาะสม สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางและความต้องการของผู้เรียนและ
ท้องถิ่น ตามเกณฑ์พิจารณา

13.3.1 สถานศึกษามีสาระการเรียนรู้ที่บูรณาการระดับสากล ระดับชาติ
และระดับท้องถิ่นอย่างเหมาะสม

13.3.2 สถานศึกษามีสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับท้องถิ่นที่เป็นมาตรฐาน
สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง ครอบคลุมกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และสังคม

13.3.3 สถานศึกษามีการนำสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับท้องถิ่นไปใช้
อย่างเป็นระบบ และมีขั้นตอนการดำเนินงานที่ถูกต้อง

13.3.4 สถานศึกษามีการประเมินผลการใช้หลักสูตรโดยการมีส่วนร่วม
ของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

13.3.5 สถานศึกษามีการปรับปรุงสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับท้องถิ่น
ให้ทันสมัยและเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

13.2 สถานศึกษามีสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้
ตามเกณฑ์พิจารณา

13.2.1 สถานศึกษามีสื่อธรรมชาติ (พืช สัตว์ สิ่งของ และอื่น ๆ)
ที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้

13.2.2 สถานศึกษามีสื่อเทคโนโลยี สารสนเทศที่เหมาะสมและเอื้อต่อ
การเรียนรู้

13.2.3 สถานศึกษามีการแลกเปลี่ยนหรือเชื่อมโยงสื่อการเรียนการสอน
จากแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น

13.2.4 สถานศึกษามีสื่อภูมิปัญญาที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน
ในการพัฒนาการศึกษา ตัวบ่งชี้คือ

14.1 สถานศึกษามีระบบและกลไกในการส่งเสริมความสัมพันธ์ และ
ความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ตามเกณฑ์พิจารณา

14.1.1 สถานศึกษามีผู้รับผิดชอบหรือจัดหน่วยงานรับผิดชอบในการ
ส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาที่ชัดเจน

14.1.2 สถานศึกษามีการจัดแผนงานเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ และ
ความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

14.1.3 สถานศึกษามีระเบียบรองรับการส่งเสริมความสัมพันธ์ และ
ความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

14.1.4 สถานศึกษามีการประเมินระบบและกลไกในการส่งเสริม
ความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

14.1.5 สถานศึกษามีการนำผลการประเมินมาใช้ตัดสินใจและปรับปรุง
ระบบและกลไกในการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

14.2 สถานศึกษามีกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับ
ชุมชน ในการพัฒนาการศึกษา ตามเกณฑ์พิจารณา

14.2.1 สถานศึกษามีกิจกรรมประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจให้
บุคลากรในสถานศึกษาและชุมชนเห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาร่วมกัน

- 14.2.2 สถานศึกษามีกิจกรรมการให้บริการชุมชนอย่างเหมาะสม
- 14.2.3 สถานศึกษามีการร่วมกิจกรรมของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ
- 14.2.4 สถานศึกษาให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน
- 14.2.5 สถานศึกษาเป็นศูนย์กลางในการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ

ในชุมชน

- 14.2.6 สถานศึกษามีการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์กับชุมชน

4. มาตรฐานด้านครู

มาตรฐานด้านครู ประกอบด้วย 2 มาตรฐาน 13 ตัวบ่งชี้ ได้แก่

มาตรฐานที่ 8 ครูมีคุณวุฒิหรือความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ และ มีครูเพียงพอ ตัวบ่งชี้ คือ

8.1 ครูมีคุณลักษณะที่เหมาะสม ตามเกณฑ์พิจารณา

- 8.1.1 ครูมีคุณธรรม จริยธรรม และปฏิบัติตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ
- 8.1.2 ครูมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน
- 8.1.3 ครูมีความมุ่งมั่นและอุทิศตนในการสอนและพัฒนาผู้เรียน
- 8.1.4 ครูมีแสวงหาความรู้และเทคโนโลยีวิธีการใหม่ๆ เป็นประจำ

8.2 ครูจบระดับปริญญาตรีขึ้นไป

8.3 ครูสอนตรงตามวิชาเอกและวิชาโท หรือความถนัด

8.4 ครูได้รับการพัฒนาในวิชาที่สอนตามที่คุรุสภากำหนด

8.5 สถานศึกษามีครูเพียงพอตามเกณฑ์ ตามเกณฑ์พิจารณา

8.5.1 สถานศึกษามีครูครบชั้น และครบห้อง

8.5.2 สถานศึกษามีสัดส่วนครูต่อนักเรียนตามที่ ก.ค.ศ. กำหนด คือ

1) ในระดับประถมศึกษา (ช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2) มีสัดส่วน

ระหว่าง 1 : 22 ถึง 1 : 28

2) ในระดับมัธยมศึกษา (ช่วงชั้นที่ 3 และช่วงชั้นที่ 4) มีสัดส่วน

ระหว่าง 1 : 18 ถึง 1 : 22

8.5.3 สถานศึกษามีสัดส่วนจำนวนนักเรียนต่อห้องตามที่ ก.ค.ศ.

กำหนด

1) ในระดับประถมศึกษา (ช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2) มีสัดส่วนระหว่าง 36 : 1 ถึง 44 : 1

2) ในระดับมัธยมศึกษา (ช่วงชั้นที่ 3 และช่วงชั้นที่ 4) มีสัดส่วนระหว่าง 36 : 1 ถึง 44 : 1

8.5.4 สถานศึกษามีจำนวนคาบสอนเฉลี่ยตามเกณฑ์ที่ ก.ค.ศ. กำหนด

1) ในระดับประถมศึกษา (ช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2) มีจำนวนระหว่าง 18-22 ชั่วโมง/สัปดาห์

2) ในระดับมัธยมศึกษา (ช่วงชั้นที่ 3 และช่วงชั้นที่ 4) มีจำนวนระหว่าง 16-20 ชั่วโมง/สัปดาห์

มาตรฐานที่ 9 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตัวบ่งชี้ คือ

9.1 ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยมีประสิทธิภาพการสอนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

9.2 ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์มีประสิทธิภาพการสอนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

9.3 ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์มีประสิทธิภาพการสอนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

9.4 ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมมีประสิทธิภาพการสอนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

9.5 ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษามีประสิทธิภาพการสอนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

9.6 ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะมีประสิทธิภาพการสอนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

9.7 ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีมีประสิทธิภาพการสอนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

9.8 ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศมีประสิทธิภาพการสอนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตามเกณฑ์พิจารณา คือ

1. ครูมีความรู้ความเข้าใจ รู้เป้าหมายของการจัดการศึกษา และหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ครูมีการวิเคราะห์ศักยภาพของผู้เรียนและเข้าใจผู้เรียนเป็นรายบุคคล
3. ครูมีความสามารถในการจัดประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
4. ครูมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาการเรียนรู้ของตนเอง และผู้เรียน
5. ครูมีการประเมินผลการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับสภาพการเรียนรู้ ที่จัดให้ผู้เรียนและอิงพัฒนาการของผู้เรียน
6. ครูมีการนำผลการประเมินมาปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ให้เต็มตามศักยภาพ
7. ครูมีการวิจัยเพื่อพัฒนาสื่อและการเรียนรู้ของผู้เรียนและนำไปใช้พัฒนา ผู้เรียน

4.3 มาตรฐานด้านผู้เรียน

มาตรฐานด้านผู้เรียน ประกอบด้วย 7 มาตรฐาน 32 ตัวบ่งชี้ ได้แก่
มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้

คือ

- 1.1 ผู้เรียนมีวินัย และมีความรับผิดชอบ ตามเกณฑ์พิจารณา
 - 1.1.1 ร้อยละของผู้เรียนมาโรงเรียนทันเวลา
 - 1.1.2 ร้อยละของผู้เรียนที่ปฏิบัติตามระเบียบของสถานศึกษา โดยเฉพาะ การเข้าแถวเคารพธงชาติ การปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ
 - 1.1.3 ร้อยละของผู้เรียนที่สนใจกิจกรรมการเรียนและรับผิดชอบงานที่ครู มอบหมาย
 - 1.1.4 ร้อยละของผู้เรียนที่แต่งกายเรียบร้อยในสถานการณ์ต่าง ๆ
 - 1.1.5 ร้อยละของผู้เรียนที่เดินผ่านครูและผู้ใหญ่ออย่างสุภาพเรียบร้อย
- มีสัมมาคารวะ
 - 1.1.6 ร้อยละของผู้เรียนที่มีมารยาทในการรับประทานอาหาร
- 1.2 ผู้เรียนมีความซื่อสัตย์สุจริต ตามเกณฑ์พิจารณา
 - 1.2.1 ร้อยละของผู้เรียนที่ปฏิบัติตามระเบียบการสอบและไม่ลอกการบ้าน

- 1.2.2 ร้อยละของผู้เรียนที่ทรัพย์สินไม่สูญหาย
- 1.2.3 ร้อยละของผู้เรียนที่พูดแต่ความจริง (ไม่โกหก)
- 1.3 ผู้เรียนมีความกตัญญูทศเวที ตามเกณฑ์พิจารณา
- 1.3.1 ร้อยละของผู้เรียนที่รัก เคารพพ่อแม่ ผู้ปกครอง และแสดงออกซึ่งการตอบแทนพระคุณอย่างเหมาะสม
- 1.3.2 ร้อยละของผู้เรียนที่ระลึกถึงพระคุณของครูบาอาจารย์และแสดงออกซึ่งการตอบแทนพระคุณอย่างเหมาะสม
- 1.3.3 ร้อยละของผู้เรียนที่เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน และสังคม
- 1.4 ผู้เรียนมีความเมตตากรุณา โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และไม่เห็นแก่ตัว ตามเกณฑ์พิจารณา
- 1.4.1 ร้อยละของผู้เรียนที่รู้จักการให้เพื่อส่วนรวมและเพื่อผู้อื่น
- 1.4.2 ร้อยละของผู้เรียนที่แสดงออกถึงการมีน้ำใจหรือให้การช่วยเหลือผู้อื่น
- 1.4.3 ร้อยละของผู้เรียนที่รู้จักแบ่งปันทรัพย์สินหรือสิ่งของเพื่อผู้อื่น
- 1.5 ผู้เรียนมีความประหยัด และใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ตามเกณฑ์พิจารณา
- 1.5.1 ร้อยละของผู้เรียนที่ใช้ทรัพย์สิน และสิ่งของของโรงเรียนอย่างประหยัด
- 1.5.2 ร้อยละของผู้เรียนใช้อุปกรณ์การเรียนอย่างประหยัดและรู้คุณค่า
- 1.5.3 ร้อยละของผู้เรียนที่ร่วมกิจกรรมการประหยัด (เช่น กิจกรรมรีไซเคิล เป็นต้น)
- 1.5.4 ร้อยละของผู้เรียนที่ใช้น้ำ ไฟ และสาธารณูปโภคอื่น ๆ ของตนเองและของส่วนรวมอย่างประหยัดและรู้คุณค่า
- 1.6 ผู้เรียนปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ตามเกณฑ์พิจารณา
- 1.6.1 ร้อยละของผู้เรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญเพื่อส่วนรวม
- 1.6.2 ร้อยละของผู้เรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
- 1.6.3 ร้อยละของผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาสถานศึกษาและท้องถิ่น

มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี ตัวบ่งชี้คือ

- 2.1 ผู้เรียนรู้จักดูแลสุขภาพ สุขภาพกาย และออกกำลังกายสม่ำเสมอ ตามเกณฑ์พิจารณา
 - 2.1.1 ร้อยละของผู้เรียนที่รู้จักเลือกรับประทานอาหารที่มีคุณค่า
 - 2.1.2 ร้อยละของผู้เรียนที่ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ
 - 2.1.3 ร้อยละของผู้เรียนที่มีสุขนิสัยที่ดี และปฏิบัติตามกิจวัตรประจำวันได้เองอย่างถูกต้องเหมาะสมตามวัยได้
- 2.2 ผู้เรียนมีน้ำหนัก ส่วนสูง และสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์พิจารณา
 - 2.2.1 ร้อยละของผู้เรียนที่มีน้ำหนักตามเกณฑ์มาตรฐานของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข
 - 2.2.2 ร้อยละของผู้เรียนที่มีส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐานของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข
 - 2.2.3 ร้อยละของผู้เรียนที่ได้รับการตรวจร่างกาย การทดสอบเกี่ยวกับการมองเห็น การได้ยิน และมีการรายงานผลการตรวจร่างกาย
 - 2.2.4 ร้อยละของผู้เรียนที่มีสมรรถภาพ และมีร่างกายแข็งแรงตามเกณฑ์มาตรฐานสมรรถภาพทางกายของกรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
- 2.3 ผู้เรียนไม่เสพหรือแสวงหาผลประโยชน์จากสิ่งเสพติดและสิ่งมอมเมา หลีกเลี่ยงสภาวะที่เสี่ยงต่อความรุนแรง ตามเกณฑ์พิจารณา
 - 2.3.1 ร้อยละของผู้เรียนที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโทษของสิ่งเสพติดและสิ่งมอมเมา
 - 2.3.2 ร้อยละของผู้เรียนที่มีทักษะการปฏิเสธและชักชวนไม่ให้เพื่อนเสพสิ่งเสพติด
 - 2.3.3 ร้อยละของผู้เรียนที่มีไม่เสพสิ่งเสพติด และปลอดภัยจากสิ่งมอมเมา
 - 2.3.4 ร้อยละของผู้เรียนรู้จักประโยชน์และโทษของการใช้อินเทอร์เน็ต (Internet) และเกมคอมพิวเตอร์
 - 2.3.5 ร้อยละของผู้เรียนที่มีสำนึกแห่งความปลอดภัย และการปฏิบัติตนอย่างถูกต้อง การระมัดระวังตนในการใช้ชีวิตประจำวัน การรู้จักรักษามวลสงวนตัว และการป้องกันทรัพย์สินของตนเองและส่วนรวม
 - 2.3.6 ร้อยละของผู้เรียนที่รู้จักหลีกเลี่ยงกิจกรรมที่เป็นอบายมุขและการพนัน

2.4 ผู้เรียนมีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและให้เกียรติผู้อื่น
ตามเกณฑ์พิจารณา

2.4.1 ร้อยละของผู้เรียนมีความมั่นใจและกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม

2.4.2 ร้อยละของผู้เรียนที่รู้จักให้เกียรติผู้อื่น

2.5 ผู้เรียนร่าเริงแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ครู และผู้อื่น ตามเกณฑ์
พิจารณา

2.5.1 ร้อยละของผู้เรียนที่หน้าตา ร่าเริงแจ่มใส

2.5.2 ร้อยละของผู้เรียนที่มีกิจกรรมสนทนากับเพื่อนตามวัย

2.5.3 ร้อยละของผู้เรียนที่ยิ้มแย้ม พุดคุย ทักทายเพื่อน ครู และผู้อื่น

2.5.4 ร้อยละของผู้เรียนที่เข้ากับเพื่อน ได้ดีและเป็นที่รักของเพื่อน ๆ

มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา
ตัวบ่งชี้ คือ

3.1 ผู้เรียนมีความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ ตามเกณฑ์พิจารณา

3.1.1 ร้อยละของผู้เรียนที่มีความรักและสนใจงานศิลปะและการวาดภาพ

3.1.2 ร้อยละของผู้เรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมศิลปะเป็นประจำอย่างน้อย

1 อย่าง

3.1.3 ร้อยละของผู้เรียนที่มีผลงานด้านศิลปะและการวาดภาพที่ตนเอง

ภาคภูมิใจ

3.1.4 ร้อยละของผู้เรียนที่สามารถวิพากษ์วิจารณ์งานศิลป์ได้

3.2 ผู้เรียนมีความสนใจและเข้าร่วมด้านดนตรีหรือนาฏศิลป์ โดยไม่ขัดหลัก

ศาสนา ตามเกณฑ์พิจารณา

3.2.1 ร้อยละของผู้เรียนที่สนใจกิจกรรมด้านดนตรี นาฏศิลป์ หรือร้องเพลง

3.2.2 ร้อยละของผู้เรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมดนตรีเป็นประจำอย่างน้อย 1 อย่าง

3.2.3 ร้อยละของผู้เรียนที่มีผลงานด้านดนตรี นาฏศิลป์ หรือการร้องเพลง

3.2.4 ร้อยละของผู้เรียนที่สามารถวิพากษ์วิจารณ์ด้านดนตรีหรือนาฏศิลป์ได้

3.3 ผู้เรียนมีความสนใจและเข้าร่วมด้านกีฬาหรือนันทนาการ ตามเกณฑ์พิจารณา

3.3.1 ร้อยละของผู้เรียนชอบดูกีฬาและดูกีฬาเป็น

3.3.2 ร้อยละของผู้เรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกีฬาหรือนันทนาการเป็นประจำ

อย่างน้อย 1 ประเภท

3.3.3 ร้อยละของผู้เรียนรู้ที่มีผลงานด้านกีฬาหรือสันตนาการ

3.3.4 ร้อยละของผู้เรียนรู้ที่รู้แพ้รู้ชนะ มีน้ำใจนักกีฬา

3.4 ผู้เรียนสนใจเข้าร่วมกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมและประเพณีที่คั่งงามของ
ท้องถิ่นและของไทย ตามเกณฑ์พิจารณา

3.4.1 ร้อยละของผู้เรียนที่สนใจกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมและประเพณีที่ดี
งามของท้องถิ่นและของไทย

3.4.2 ร้อยละของผู้เรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมศิลปวัฒนธรรมและประเพณี
เป็นประจำอย่างน้อย 1 ประเภท

3.4.3 ร้อยละของผู้เรียนรู้ที่มีผลงานด้านศิลปวัฒนธรรมและประเพณีที่ดี
งามของท้องถิ่นและของไทย

3.4.4 ร้อยละของผู้เรียนที่สามารถนำศิลปวัฒนธรรมและประเพณีมาพัฒนา
เอกลักษณ์ความเป็นไทยได้

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์
มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ ตัวอย่าง คือ

4.1 ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปความคิดอย่างเป็นระบบ
และมีการคิดแบบองค์รวม ตามเกณฑ์พิจารณา

4.1.1 ร้อยละของผู้เรียนที่สามารถจำแนกแจกแจงองค์ประกอบของสิ่งใด
สิ่งหนึ่งหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างถูกต้อง

4.1.2 ร้อยละของผู้เรียนที่สามารถจัดลำดับข้อมูลได้อย่างถูกต้องและ
เหมาะสม

4.1.3 ร้อยละของผู้เรียนที่สามารถเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างหมวดหมู่ได้
อย่างถูกต้อง

4.1.4 ร้อยละของผู้เรียนที่สามารถจัดกลุ่มความคิดตามวัตถุประสงค์ที่
กำหนดได้ถูกต้อง เช่น การพูดหน้าชั้นตามที่กำหนด เป็นต้น

4.1.5 ร้อยละของผู้เรียนที่สามารถตรวจสอบความถูกต้องตามหลักเกณฑ์
ได้อย่างตรงประเด็น เช่น การตรวจคำบรรยายตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดให้ เป็นต้น

4.1.6 ร้อยละของผู้เรียนที่สามารถสรุปสาระและเชื่อมโยงเพื่อนำมา
วางแผนงานโครงการได้ เช่น การเขียนโครงการหรือรายงาน เป็นต้น

4.1.7 ร้อยละของผู้เรียนที่สามารถสรุปเหตุผลเชิงตรรกะและสร้างสิ่งใหม่

เช่น การเขียนเรียงความเขียนเรื่องสั้นได้ เป็นต้น

4.2 ผู้เรียนมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและคิดไตร่ตรอง ตามเกณฑ์
พิจารณา

4.2.1 ร้อยละของผู้เรียนที่สามารถวิจารณ์สิ่งที่ได้เรียนรู้โดยผ่าน
การไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล

4.2.2 ร้อยละของผู้เรียนที่สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล
ความคิดต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องมีเหตุผล

4.2.3 ร้อยละของผู้เรียนที่สามารถประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลและ
เลือกความคิดหรือทางเลือกที่เหมาะสม

4.3 ผู้เรียนมีทักษะการคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการ ตามเกณฑ์พิจารณา

4.3.1 ร้อยละของผู้เรียนที่สามารถรวบรวมความรู้ความคิดเดิม แล้วสร้าง
เป็นความรู้ใหม่ตามความคิดของตนเอง ได้อย่างมีหลักเกณฑ์

4.3.2 ร้อยละของผู้เรียนที่สามารถคิดนอกกรอบได้

4.3.3 ร้อยละของผู้เรียนที่มีผลงานเขียน งานศิลปะ หรืองานสร้างสรรค์

4.3.4 ร้อยละของผู้เรียนที่สามารถพัฒนาและริเริ่มสิ่งใหม่

4.3.5 ร้อยละของผู้เรียนที่สามารถคาดการณ์และกำหนดเป้าหมาย

ในอนาคตได้อย่างมีเหตุผล

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร ตัวบ่งชี้คือ
คะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบรวบยอดระดับชาติอยู่ในระดับดีใน 8 กลุ่มสาระ
เรียนรู้ ในระดับชั้น ป.3 , ป.6 , ม.3 และ ม.6 (หรือผลการทดสอบระดับเขตพื้นที่การศึกษา
อยู่ในระดับดี) คือ

5.1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

5.2 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

5.3 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

5.4 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

5.5 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

5.6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

5.7 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

5.8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ตัวบ่งชี้คือ

6.1 ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน สนใจแสวงหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ รอบตัว ตามเกณฑ์พิจารณา

6.1.1 ร้อยละของผู้เรียนที่อ่านหนังสือนอกหลักสูตรอย่างน้อยเดือนละ 1 เล่ม

6.1.2 ร้อยละของผู้เรียนที่อ่านวารสารและหนังสือพิมพ์เป็นประจำ

6.1.3 ร้อยละของผู้เรียนที่สามารถสรุปประเด็นและจดบันทึกข้อมูล ความรู้ที่ได้จากการอ่านอยู่เสมอ

6.1.4 ร้อยละของผู้เรียนที่สามารถตั้งคำถามเพื่อค้นคว้าความรู้เพิ่มเติม จากการอ่านได้

6.1.5 ร้อยละของผู้เรียนที่แสวงหาข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายใน และภายนอกโรงเรียน

6.2 ผู้เรียนใฝ่รู้ใฝ่เรียน และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ตามเกณฑ์พิจารณา

6.2.1 ร้อยละของผู้เรียนที่สามารถสังเคราะห์ วิเคราะห์ และสรุปความรู้ ประสบการณ์ได้อย่างมีเหตุผล

6.2.2 ร้อยละของผู้เรียนที่มีความสามารถในการจดบันทึกความรู้และ ประสบการณ์ได้อย่างเป็นระบบ

6.2.3 ร้อยละของผู้เรียนที่รู้จักตนเอง และสามารถบอกจุดเด่น จุดด้อย ของตนเองได้

6.2.4 ร้อยละของผู้เรียนที่มีวิธีการพัฒนาตนเองอย่างสร้างสรรค์และ เป็นรูปธรรม

6.2.5 ร้อยละของผู้เรียนที่สามารถใช้ผลการประเมินมาพัฒนาตนเอง และสามารถบอกผลงานการพัฒนาตนเองได้

6.3 ผู้เรียนสามารถใช้ห้องสมุด ใช้แหล่งเรียนรู้ และสื่อต่าง ๆ ทั้งภายในและ ภายนอกสถานศึกษา ตามเกณฑ์พิจารณา

6.3.1 ร้อยละของผู้เรียนที่รู้จักค้นคว้าหาหนังสือในห้องสมุด และใช้ ห้องสมุดไม่ต่ำกว่าสัปดาห์ละ 3 ครั้ง

6.3.2 ร้อยละของผู้เรียนที่มีโอกาสเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน

6.3.3 ร้อยละของผู้เรียนที่สามารถค้นคว้าหาความรู้จากอินเทอร์เน็ต (Internet) หรือสื่อเทคโนโลยีต่างๆ ได้

มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต ตัวบ่งชี้คือ

7.1 ผู้เรียนสามารถวางแผน ทำงานตามลำดับขั้นตอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์พิจารณา

7.1.1 ร้อยละของผู้เรียนที่มีการทำงานครบตามลำดับขั้นตอน การปรับปรุงและผลงานบรรลุเป้าหมาย

7.1.2 ร้อยละของผู้เรียนที่อธิบายขั้นตอนการทำงานและผลงานที่เกิดขึ้น ทั้งส่วนที่ดีและส่วนที่มีข้อบกพร่อง

7.2 ผู้เรียนรักการทำงาน สามารถปรับตัว และทำงานเป็นทีมได้ ตามเกณฑ์พิจารณา

7.2.1 ร้อยละของผู้เรียนที่รักการทำงานและมีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน

7.2.2 ร้อยละของผู้เรียนที่สามารถใช้กระบวนการกลุ่มและการร่วมกันทำงานเป็นทีม

7.2.3 ร้อยละของผู้เรียนที่รับผิดชอบงานที่กลุ่มมอบหมายและขจัดความขัดแย้งในการทำงานได้

7.2.4 ร้อยละของผู้เรียนที่สามารถแสดงความชื่นชม หรือตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับการทำงานในกลุ่มได้อย่างชัดเจน

7.3 ผู้เรียนมีความรู้สึที่ดีต่ออาชีพสุจริตและหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนสนใจ ตามเกณฑ์พิจารณา

7.3.1 ร้อยละของผู้เรียนที่จำแนกอาชีพสุจริตและไม่สุจริตได้

7.3.2 ร้อยละของผู้เรียนที่มีความรู้สึที่ดีต่ออาชีพสุจริต

7.3.3 ร้อยละของผู้เรียนที่สามารถบอกอาชีพที่ตนสนใจพร้อมให้เหตุผลประกอบได้

การเตรียมความพร้อมในการประกันคุณภาพการศึกษารอบที่สอง เป็น การบริหารสถานศึกษาเพื่อรองรับการประเมินจากองค์กรภายนอกและให้เกิดประสิทธิภาพ ตรงตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ ทั้ง 3 ด้าน คือ

1. มาตรฐานด้านผู้บริหาร เป็นเกณฑ์พัฒนาด้านปัจจัยสนับสนุนการจัดการศึกษา เกี่ยวกับการมีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการ สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้าง และการบริหารอย่างเป็นระบบ ครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา มีการจัด กิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและ ท้องถิ่น และมีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือ กับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

2. มาตรฐานด้านครู เป็นเกณฑ์พัฒนาด้านกระบวนการเกี่ยวกับครูให้มีคุณวุฒิหรือ ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบและมีครูเพียงพอ และมีความสามารถในการจัด การเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้

3. มาตรฐานด้านผู้เรียน เป็นเกณฑ์พัฒนาด้านผู้เรียนเกี่ยวกับการมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ มีสัมมาคารวะ มีสุขนิสัย สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ มีความรู้และ ทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร มีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และ พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยในประเทศ

สมมาตร สุวรรณทวี (2540 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการปฏิบัติงานตาม เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการศึกษา จังหวัดสงขลา พบว่า โรงเรียนมีการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานโดยรวมและรายด้านอยู่ใน ระดับมาก ผู้บริหารมีการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานมากกว่าครูผู้สอน รวมทั้งโรงเรียน ขนาดใหญ่ มีการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานมากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียน ขนาดกลาง มีการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดในเขตการศึกษา 2 (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยและประเมินคุณภาพประสิทธิภาพการศึกษา เขตการศึกษา 2 พบว่า องค์กรประกอบด้านปัจจัย ด้านครู อยู่ในเกณฑ์ดี ผู้บริหารอยู่ในเกณฑ์ปานกลางถึงดีมาก ด้านสถานที่ทั่วไปของโรงเรียนอยู่ในเกณฑ์ปานกลางถึงดีมาก ด้านสื่อการเรียนการสอนของโรงเรียนอยู่ในเกณฑ์ควรปรับปรุง ด้านเอกสารของหลักสูตรอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ปัจจัยคุณภาพห้องปฏิบัติการ และห้องสมุด อยู่ในเกณฑ์ควรปรับปรุง องค์กรประกอบด้านกระบวนการ ด้านบริหารและการจัดการในโรงเรียน พบว่า การบริหารหลักสูตรอยู่ในเกณฑ์ดีมาก การบริหารงานบุคลากรและงบประมาณอยู่ในเกณฑ์ควรปรับปรุง การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับโรงเรียน พบว่า ในด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีส่วนร่วมกับโรงเรียนอยู่ในเกณฑ์ดีมาก ด้านพฤติกรรม การเรียนและการแสวงหาความรู้ของนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ควรปรับปรุงกลุ่มทักษะคณิตศาสตร์เพราะมีผลสัมฤทธิ์อยู่ในระดับควรปรับปรุง กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตมีผลสัมฤทธิ์อยู่ในระดับปานกลาง และควรปรับปรุงกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ เพราะมีผลสัมฤทธิ์อยู่ในระดับปานกลางและสูง กลุ่มสร้างลักษณะนิสัย รวมสมรรถภาพทุกด้านอยู่ในระดับสูง ส่วนประสิทธิภาพและประสิทธิผลการศึกษา มีโรงเรียนร้อยละ 26.00 ที่ผลการประเมินน่าพอใจ ค่าเฉลี่ย 41.12

ประจักษ์ เขาทอง (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2536 ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่า โดยรวม รายด้าน และทุกขนาดโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนมีการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐาน ไม่แตกต่างกัน ยกเว้น ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ ที่ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ มีการปฏิบัติมากกว่าผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สันติ สุโขทัยน้อย (2542 : 182-184) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษา ด้านกระบวนการจัดการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า

1. โรงเรียนมีการปฏิบัติตามมาตรฐานการศึกษา ด้านกระบวนการจัดการศึกษา โดยรวมและรายด้าน 3 ด้าน คือ ด้านส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ด้านส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรครูตาม

ความจำเป็นและเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ และด้านมีการจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับหลักสูตร ความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนอีก 3 ด้าน คือ ด้านมีการจัดองค์กร โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา ด้านมีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้เรียน และด้านจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผู้บริหารโรงเรียนมีการปฏิบัติตามมาตรฐานการศึกษามากกว่าครูผู้สอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. โรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลาง มีการปฏิบัติตามมาตรฐานการศึกษา โดยรวมและรายด้าน มากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุพัตน์ พรหมวัง (2542 : 150-153) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการควบคุมคุณภาพการศึกษาในการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐาน ส่วนปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการควบคุมคุณภาพการศึกษา ในการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน เมื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนกับครูวิชาการ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร โดยรวมมีสภาพการดำเนินงานไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีสภาพการดำเนินงานไม่แตกต่างกัน และผู้ดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดใหญ่มีสภาพการดำเนินงานมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เกียรติศักดิ์ ทับจันทร์ (2543 : 115-121) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชรตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการบริหาร ด้านการเรียนการสอน และด้านคุณภาพนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งแยกเป็นรายด้านได้ คือ ด้านการบริหาร และด้านการเรียนการสอน ผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านคุณภาพนักเรียนผลการดำเนินงานอยู่ใน

ระดับปานกลาง โดยปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา โดยเฉลี่ยมีปัญหาน้อย ด้านการบริหารอยู่ในระดับน้อยทั้งหมด ในด้านการเรียนการสอนมีปัญหาน้อยทุกประเด็น ด้านคุณภาพนักเรียนมีปัญหาน้อย และเมื่อเปรียบเทียบการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งด้านการบริหาร ด้านการเรียนการสอน และด้านคุณภาพนักเรียน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีการดำเนินงานประกันคุณภาพศึกษามากกว่า โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดกลางมีการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา มากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อจำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ฝ่ายบริหารโรงเรียนมีการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา มากกว่าครูผู้สอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สมกมล อวารกิจ (2543 : 157-158) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการประกันคุณภาพ การศึกษาของคณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏ โดยดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน คือ ศึกษา องค์ประกอบและตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาจากผู้บริหารและอาจารย์ 180 คน วิเคราะห์ตัวบ่งชี้ เพื่อสร้างรูปแบบการประกันคุณภาพและประเมินรูปแบบ โดยผู้เชี่ยวชาญ 9 คน และการทดลอง ใช้รูปแบบที่สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาจากคณะอนุกรรมการดำเนินงานประกัน คุณภาพประจำคณะและโปรแกรมวิชา 10 คน อาจารย์ 39 คน และนักศึกษา 50 คน พบว่า

1. การศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของคณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏ มี 4 องค์ประกอบหลัก คือ การบริหารและการจัดการ การเรียนการสอน อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาอื่น นักศึกษาและบัณฑิต เหมาะสมระดับมาก โดยมี 38 องค์ประกอบย่อย มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และตัวบ่งชี้คุณภาพ 112 ตัว มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ถึง มาก

2. รูปแบบการประกันคุณภาพ ประกอบด้วย หลักการประกันคุณภาพระบบ และกลไกการบริหารการประกันคุณภาพ วิธีดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาผู้เชี่ยวชาญ เห็นว่า มีความเหมาะสมมากที่สุด และสามารถนำไปใช้ได้ดีมาก

3. การทดลองใช้รูปแบบที่สถาบันราชภัฏได้ดำเนินการ 3 อย่าง คือ การศึกษาตนเองและประเมินตนเอง การทดสอบองค์ประกอบและตัวบ่งชี้คุณภาพ และการ สันทนากลุ่ม พบว่า การศึกษาตนเองและประเมินตนเอง มีกำหนดสาระสำคัญ 8 ประการ คือ ปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ นโยบายแผนพัฒนาการบริหารคณะและโปรแกรม วิชา คุณลักษณะบัณฑิต อยู่ในระดับมากที่สุดถึงมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบผลการทดลองใช้รูปแบบ ก่อนและหลังมีค่าร้อยละและค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นในด้านการเรียนการสอนของอาจารย์และบุคลากร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ด้านการบริหารและการจัดการเรียนการสอน ด้านอาจารย์และบุคลากร ส่วนใหญ่ได้มาตรฐานระดับมาก และมีมาตรฐานคุณภาพในระดับดี ระดับโปรแกรมวิชา พบว่า มีค่าร้อยละและค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านการเรียนการสอน และด้านนักศึกษาและบัณฑิต เมื่อเปรียบเทียบผลการประเมินตนเองกับเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพที่กำหนด ส่วนใหญ่ได้มาตรฐานคุณภาพปานกลางถึงดีมาก การทดสอบองค์ประกอบและตัวบ่งชี้คุณภาพ ทั้ง 4 ด้าน ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. การสนทนากลุ่ม พบว่า ในการใช้รูปแบบการประเมินคุณภาพการศึกษา บุคลากรส่วนใหญ่มีความคิดว่าเป็นรูปแบบที่ดี สามารถปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา ได้ทั้งหลักการ ระบบ กลไก และวิธีดำเนินการเหมาะสมดี ในอนาคตของการใช้รูปแบบ การประเมินคุณภาพการศึกษานี้ จะต้องมีการปรับสถานการณ์และตัวอาจารย์ให้เหมาะสมกับการใช้รูปแบบ ผลการสนทนากลุ่มสามารถสรุปความคิดเห็นเป็นค่าเฉลี่ยของร้อยละ 87.35

แก้วเวียง วิโรจน์รัตน์ (2544 : 154-158) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาการ ดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด กาฬสินธุ์ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู พบว่า ข้าราชการครูเห็นว่า การดำเนินการประกัน คุณภาพการศึกษาโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก เห็นว่า การดำเนินการประกัน คุณภาพการศึกษาโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนข้าราชการครูในโรงเรียน ขนาดใหญ่ เห็นว่า การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับ มาก รวมทั้งข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดใหญ่ เห็นว่า การดำเนินการประกันคุณภาพ การศึกษาโดยรวมและรายด้านมากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดเล็ก รวมทั้งฝ่ายบริหาร โรงเรียน เห็นว่า การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาโดยรวมและรายด้านมากกว่า ครูผู้สอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนปัญหาสำคัญที่พบ ได้แก่ ได้รับความ ร่วมมือจากชุมชนและผู้ร่วมงานน้อย การจัดทำข้อมูลพื้นฐานและระบบสารสนเทศไม่ชัดเจน ไม่มีระบบ ไม่ตรงกับความเป็นจริงและไม่ครอบคลุมทุกเรื่อง การกำหนดเป้าหมายในการ พัฒนาคุณภาพการศึกษา ไม่มีความชัดเจน และกว้างเกินไป ไม่ตรงกับความต้องการของชุมชน ในการจัดทำแผน ครูและผู้เกี่ยวข้องไม่มีส่วนร่วมเท่าที่ควร แผนของโรงเรียนไม่สามารถ นำมาใช้ปฏิบัติได้อย่างจริงจัง การตรวจสอบภายในไม่มีความต่อเนื่องและไม่มีการประเมิน ตรวจสอบที่ชัดเจน และการรายงานความก้าวหน้าและการเผยแพร่ต่อสาธารณชน มีน้อยมาก

วิจารณ์ พานิช และคนอื่น ๆ (2544 : 154-158) ได้ทำการวิจัยเรื่องการประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา กรณีศึกษานิวซีแลนด์ พบว่า รัฐบาลกลางประเทศนิวซีแลนด์เป็นผู้กำหนดนโยบายทางการศึกษาของประเทศ ซึ่งเป็นแผนแม่บทในการจัดการศึกษาของทุกหน่วยงาน กระทรวงศึกษาธิการได้นำนโยบายมากำหนดเป็นโครงสร้างหลักสูตรแต่ละระดับและส่งไปยังสถานศึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยมีคณะกรรมการสถานศึกษาทำหน้าที่กำหนดนโยบายในการจัดการเรียนการสอน กิจกรรม และควบคุมการดำเนินงานด้านการเรียนการสอนเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายของกระทรวง และความต้องการของชุมชน โดยมีระบบการติดตามประเมินผลเพื่อมุ่งปรับปรุงคุณภาพภายใน

สมชัย ละครวงษ์ (2544 : 156-159) ได้ทำการวิจัยเรื่องการปฏิบัติงาน

การประกันคุณภาพการศึกษาด้านมาตรฐานการเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยโสธร พบว่า ข้าราชการครูเห็นว่า การปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษาด้านมาตรฐานการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ เห็นว่า การปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษาด้านมาตรฐานการเรียนการสอนโดยรวมและทั้ง 7 มาตรฐานอยู่ในระดับมาก ส่วนโรงเรียนขนาดเล็ก เห็นว่า การปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษาด้านมาตรฐานการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง รวมทั้งโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลาง มีการปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษาด้านมาตรฐานการเรียนการสอนโดยรวมมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก และผู้อำนวยการโรงเรียนมีการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษามากกว่าครูผู้สอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สำลี เกิงทอง (2544 : 203-204) ได้วิจัยเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกัน

คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 พบว่า

1. ปัจจัยการบริหารของโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก รายด้านอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน คือ ด้านลักษณะของบุคลากร ด้านลักษณะขององค์กร และด้านนโยบายการบริหารและการปฏิบัติ ส่วนด้านลักษณะของสภาพแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง

2. การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก รายด้านอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน คือ ด้านการศึกษาและการเตรียมการ ด้านการวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านการนำแผนประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ และด้านการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ส่วนด้านการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง

3. ปัจจัยการบริหารกับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษามีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์กันรวมทางบวก อยู่ในระดับสูง

4. ปัจจัยการบริหารรวมที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษารวม เรียงตามลำดับ คือ การบริหารและการปฏิบัติ ลักษณะขององค์กร ลักษณะของบุคลากร และลักษณะของสภาพแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยคิดเป็นร้อยละ 68.10

ฉัตรชัย ตะปินตา (2545 : 187-189) ได้วิจัยเรื่องการเตรียมโรงเรียน เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 6 พบว่า โรงเรียนมีการดำเนินงานการเตรียมโรงเรียนเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้าน 6 ด้าน คือ ด้านการศึกษาและการเตรียมการ ด้านการวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ด้านการพัฒนาและปรับปรุง และด้านการเตรียมรับการประเมินจากหน่วยงานที่รัฐกำหนด มีการเตรียมอยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบกับขนาดของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลาง มีการดำเนินงานมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก รวมทั้งผู้บริหารโรงเรียนมีการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษามากกว่าครูผู้สอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปัญญา ปรารักษ์ทอง (2545 : 115-118) ได้วิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง ผลการวิจัย พบว่า สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการพัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐาน และด้านการกำหนดมาตรฐานโรงเรียน ส่วนปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐาน มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย และด้านการกำหนดมาตรฐานโรงเรียน มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบกับสถานภาพของข้าราชการครู พบว่า ผู้บริหารมีการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษามากกว่าครูผู้สอน และโรงเรียนขนาดใหญ่ มีการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษามากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดกลาง มีการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษามากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สงกรานต์ โสระสิงห์ (2545 : 115-118) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความพร้อมในการรับการประเมินภายนอกตามมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน

การประณตศึกษาจังหวัดเลย พบว่า ข้าราชการครูโดยรวม และจำแนกตามสถานภาพ และขนาดของโรงเรียน พบว่า มีความพร้อมในการรับการประเมินภายนอกตามมาตรฐานโรงเรียน ประณตโดยรวมและรายด้าน 3 ด้าน คือ ด้านคุณภาพนักเรียน ด้านการบริหารโรงเรียน และด้านการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารโรงเรียนมีความพร้อมในการรับการประเมินภายนอกตามมาตรฐานโรงเรียนมากกว่าครูผู้สอน รวมทั้งโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลาง มีความพร้อมในการรับการประเมินภายนอกตามมาตรฐานโรงเรียนมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ (2545 : 41-43) ได้รายงานผลการประเมินภายนอกโรงเรียนนำร่องปฏิรูปการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ที่สรุปรวมจากข้อมูลแต่ละภาคของประเทศไทย พบว่า

1. การปฏิบัติตามภารกิจใน 4 ด้าน คือ งานบริหารทั่วไป งบประมาณ งานบุคลากร และด้านวิชาการ มีความก้าวหน้าอยู่ในระดับน้อย ปัญหาคือ ระบบสารสนเทศที่ต้องใช้โปรแกรมของกระทรวงศึกษาธิการ (EIS) และใช้เวลาบันทึกค่อนข้างมาก

2. การกระจายอำนาจ ที่ส่วนกลางยังไม่ได้กระจายอำนาจให้สถานศึกษาอย่างแท้จริง เพราะการสื่อสาร การสั่งการ และการดำเนินงานด้านงบประมาณยังต้องอาศัยสายการบังคับบัญชาหน่วยงานเดิม เพราะกฎหมายและระเบียบราชการยังคงใช้ฉบับเดิม

3. การมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่น การคัดเลือกคณะกรรมการสถานศึกษามุ่งเน้นผู้ที่มีฐานะทางการเงินมาทำงานเพื่อขอบริจาคเงิน และคณะกรรมการยังไม่เข้าใจบทบาทตนเองและไม่มีอำนาจเท่าที่ควร แต่ท้องถิ่นเข้าใจและเห็นความสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาอยู่ในระดับมาก และได้รับความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนบุคลากร การระดมทรัพยากรจากภายนอก มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมของท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อมเหมาะสมขึ้น

4. การมีเอกภาพและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ สถานศึกษาได้พัฒนาบุคลากรในเรื่องต่าง ๆ เช่น การใช้หลักสูตรสถานศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษา และการช่วยเหลือกันของโรงเรียนในรูปกลุ่มวิชาการ ที่สามารถดำเนินการร่วมกันทุกสังกัดได้ เป็นผลให้ลดความซ้ำซ้อน ลดค่าใช้จ่าย เพิ่มเอกภาพและคุณภาพได้

5. การพัฒนามาตรฐานการศึกษา สถานศึกษามีแผนกลยุทธ์เป็นกรอบพัฒนาให้มีคุณภาพเท่าเทียมกัน การเชื่อมโยงกับโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตร และมีคุณภาพเพิ่มขึ้นในมาตรฐานการศึกษาในกลุ่มวิชาภาษาต่างประเทศ คอมพิวเตอร์ ดนตรี ศิลปะ และกีฬา

6. ความทั่วถึงในการบริหารการศึกษา มีความก้าวหน้าเฉพาะด้านโอกาส การได้รับบริการทางการศึกษาของเยาวชนมากขึ้น และการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ส่วนด้านอัตราการเข้าเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อัตราได้รับบริการการศึกษา นอกกระบบ การรับคนพิการ และการใช้แหล่งเรียนรู้ ยังไม่เปลี่ยนแปลง

7. คุณภาพของสถานศึกษาและคุณภาพของผู้เรียน ทุกเขตพื้นที่เห็นว่า มีคุณภาพ ไม่เปลี่ยนแปลง เพราะเวลาดำเนินงานจำกัดและรีบเร่ง และส่วนใหญ่ต้องใช้เวลา ปรับองค์กรเข้าสู่โครงสร้างใหม่ของเขตพื้นที่การศึกษา

8. ประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา โรงเรียนดำเนินการพัฒนางานวิชาการ และคุณภาพนักเรียน การทำผลงานทางวิชาการและโครงการวิจัยของครูอาจารย์ การระดมทรัพยากร การพัฒนาสัดส่วนนักเรียนต่อเครื่องคอมพิวเตอร์ และการดำเนินงาน ประกันคุณภาพ ที่ไม่ได้เกิดจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแต่เป็นการดำเนินงานตาม เป้าหมายเดิมและตามศักยภาพของแต่ละสถานศึกษาเอง

9. ความพึงพอใจของผู้รับบริการเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษา บุคลากร เขตพื้นที่ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา และข้าราชการครู มีความพึงพอใจ โดยรวมเพิ่มมากขึ้น แต่นักเรียนและผู้ปกครองพึงพอใจลดลง เพราะการดำเนินงานของ เขตพื้นที่ยังไม่ชัดเจน และการปฏิรูปการศึกษายังไม่มีผลที่ชัดเจนต่อคุณภาพของนักเรียน

คำปุ่น บุญเขต (2546 : 184-186) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาในการดำเนินงาน ประกันคุณภาพภายในของ โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์ พบว่า

1. สภาพการดำเนินงานคือ 1) ด้านเตรียมการก่อนการดำเนินงานประกัน คุณภาพภายใน โรงเรียนขนาดกันมีความพร้อมไม่แตกต่างกัน 2) ด้านการดำเนินการประกัน คุณภาพภายใน มีสภาพแตกต่างกัน 7 เรื่อง คือ การจัดทำธรรมนูญสถานศึกษา โรงเรียน ขนาดใหญ่ รองลงมาคือ โรงเรียนขนาดกลาง และขนาดเล็ก การจัดทำงบประมาณเพิ่มเติม โรงเรียน ขนาดใหญ่ดำเนินการมากที่สุด รองลงมา คือ โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง การจัดสรรงบประมาณเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดหา/จัดทำเครื่องมือรวบรวมข้อมูล โรงเรียน ขนาดใหญ่ดำเนินการมากที่สุด รองลงมาคือ โรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก การดำเนินการ ให้มาซึ่งเครื่องมือรวบรวมข้อมูล โรงเรียนขนาดใหญ่ดำเนินการมากที่สุด รองลงมาคือ โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง ช่วงเวลาในการจัดเก็บข้อมูล โรงเรียนขนาดกลาง ดำเนินการมากที่สุด รองลงมาคือ โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดใหญ่ การกำหนดวิเคราะห์ ข้อมูล โรงเรียนขนาดเล็กดำเนินการมากที่สุด รองลงมาคือ โรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ และด้านการจัดทำรายงานการประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี พบว่า มีสภาพแตกต่างกัน

ใน 2 เรื่อง คือ การนำเสนอข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน ที่โรงเรียนขนาดใหญ่ดำเนินการมากที่สุด รองลงมา คือ โรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก รวมทั้งพบว่า โดยรวมและรายด้าน ทั้ง 2 ด้าน คือ ด้านเตรียมการก่อนการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน และด้านการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน ดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ตลอดจนโรงเรียนขนาดใหญ่ มีสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษามากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดกลางมีสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษามากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก และผู้บริหารโรงเรียนมีการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษามากกว่าหัวหน้างานและครูผู้สอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ปัญหาการดำเนินการ มีความแตกต่างกันในด้านการเตรียมการก่อนดำเนินการประกันคุณภาพภายใน โดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหาการแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในมากที่สุด รองลงมาคือ โรงเรียนขนาดเล็ก และขนาดกลาง ด้านการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน พบว่ามีปัญหาแตกต่างกัน 5 เรื่อง คือ การจัดทำธรรมนูญโรงเรียน การขาดแคลนงบประมาณ และขาดผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการจัดทำแผนโรงเรียนขนาดเล็ก มีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ โรงเรียนขนาดเล็ก และขนาดกลาง การเก็บรวบรวมข้อมูล โรงเรียนขนาดกลางมีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ โรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดเล็ก การวิเคราะห์ข้อมูล โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ โรงเรียนขนาดกลาง และขนาดใหญ่ การแปลความหมายข้อมูล โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ โรงเรียนขนาดกลาง และขนาดใหญ่ การนำผลการประเมินมาปรับปรุงผลงาน โรงเรียนขนาดใหญ่ มีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ โรงเรียนขนาดเล็ก และขนาดกลาง ตามลำดับ

วินัย เดชมงคลวัฒนา (2546 : 146-169) ได้วิจัยเรื่อง ความรู้ความเข้าใจและสภาพปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอนนนทบุรี มีความรู้ความเข้าใจในการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาโดยรวมและรายด้าน 6 ด้าน อยู่ในระดับมาก โดยรายด้านเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านการพัฒนามาตรฐานการศึกษา ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา ด้านการทดสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา ด้านการดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศส่วนอีก 2 ด้าน มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลาง คือด้านการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี และด้านการผุดงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา และผลการเปรียบเทียบ พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษามากกว่า

โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดกลางมีการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา มากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก รวมทั้งผู้บริหารสถานศึกษามีการดำเนินงานประกันคุณภาพ การศึกษามากกว่าครูผู้สอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สังคม โศทรณีเขียว (2546 : 172-175) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานประกัน คุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดมหาสารคาม พบว่า

1. ข้าราชการครูโดยรวม และในโรงเรียนขนาดใหญ่ เห็นว่า การประกัน คุณภาพการศึกษาโดยรวมและรายด้านทั้ง 6 ด้าน คือ การศึกษาและเตรียมการ การวางแผน การประกันคุณภาพการศึกษา การนำแผนการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ การตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพการศึกษา การพัฒนาและการปรับปรุงมาตรฐาน และการเตรียมรับการ ประเมินจากองค์กรภายนอก มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก รายข้อที่มีการดำเนินการสูงสุด ในแต่ละด้าน ได้แก่ โรงเรียนสร้างความตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของการประกัน คุณภาพการศึกษา ได้แก่ ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง จัดทำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็น รายวิชา/ชั้นเรียน/หมวดวิชา สร้างความตระหนัก และจิตสำนึกที่ดีในการประกันคุณภาพ การศึกษาแก่ทุกฝ่าย ส่งเสริมให้นักเรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และ การกีฬา พัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความ ปลอดภัยของนักเรียน ทำการประเมินตนเองและรายงานผลการประเมินต่อหน่วยงานต้นสังกัด

2. โรงเรียนขนาดใหญ่มีการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา โดยรวมมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก และโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง มีการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาโดยรวมมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ฝ่ายบริหารโรงเรียนมีการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโดยรวม มากกว่าครูผู้สอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สังคม ทินาวัดน์ (2546 : 194-197) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานประกัน คุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย พบว่า

1. ระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา โดยรวมและรายด้าน 3 ด้าน คือ ด้านมาตรฐานของการบริหาร ด้านมาตรฐานของครู และ ด้านมาตรฐานของนักเรียน อยู่ในระดับมาก

2. โรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลางมีการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาทั้งโดยรวมและรายด้านมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลางมีการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาไม่แตกต่างกัน

3. ผู้บริหารโรงเรียนและหัวหน้างานมีการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโดยรวมและรายด้านมากกว่าครูผู้สอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เก็จกนก เอื้องวงศ์ (2547 : 117-121) ได้วิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการในระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านการวางแผน สถานศึกษาส่วนใหญ่มีการดำเนินการวางแผน ได้แก่ การเตรียมความพร้อม จัดทำระบบสารสนเทศ การจัดทำมาตรฐาน การจัดทำแผนพัฒนาหรือธรรมนูญโรงเรียน และการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี

2. ด้านการดำเนินการ สถานศึกษามีการดำเนินการทุกเรื่อง ได้แก่ จัดทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวก ดำเนินการตามแผน และนิเทศ ติดตามการทำงาน

3. ด้านการตรวจสอบ ประเมินและปรับปรุงคุณภาพการศึกษา มีการดำเนินการทุกเรื่อง ได้แก่ การตรวจสอบแลประเมินคุณภาพการศึกษาทั้งโดยสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด รวมทั้งนำผลการประเมินผลมาใช้เพื่อการปรับปรุงพัฒนา

4. ผลการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินการ และด้านการตรวจสอบ อยู่ในระดับมาก

5. ปัจจัยที่ส่งเสริมการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำ ด้านวัฒนธรรมองค์กร และด้านบุคลากร ส่วนด้านโครงสร้างองค์การ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านสภาพทางกายภาพ และด้านงบประมาณ เป็นปัจจัยส่งเสริมอยู่ในระดับปานกลาง รวมทั้งด้านสังคม และด้านการเมือง เป็นปัจจัยส่งเสริมอยู่ในระดับน้อย

ชูศักดิ์ ดินอาสา (2547 : 165-167) ได้ศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อระดับการปฏิบัติตามระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า

1. บุคลากรมีความคิดเห็นว่า การปฏิบัติตามระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มี 6 ด้าน ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการเตรียมการ ด้านการปรับแต่งวิสัยทัศน์ ด้านการจัดระบบ

สารสนเทศสถานศึกษา ด้านการจัดระบบบริหารจัดการคุณภาพ ด้านการตรวจสอบและ ทบทวนคุณภาพการศึกษา ด้านการกำกับ ติดตาม ประเมิน และผลงระบบการประกันคุณภาพ การศึกษา และมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางอีก 4 ด้าน คือ ด้านการพัฒนามาตรฐาน การศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ด้านการประเมินคุณภาพและ มาตรฐานการศึกษา และด้านการรายงานคุณภาพการศึกษา

2. ผู้บริหารสถานศึกษา เห็นว่า มีการปฏิบัติงานประกันคุณภาพการศึกษา มากกว่าครูผู้สอน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนครูผู้สอน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษา เห็นว่า มีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน

3. โรงเรียนขนาดใหญ่ มีการปฏิบัติงานประกันคุณภาพการศึกษามากกว่า โรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนขนาดกลาง มีการปฏิบัติงานประกันคุณภาพการศึกษามากกว่า โรงเรียนขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่และ ขนาดกลาง มีการปฏิบัติงานประกันคุณภาพการศึกษาไม่แตกต่างกัน

พงษ์ธิน พลเรือง (2547 : 146-149) ได้วิจัยเรื่อง การดำเนินงานตามระบบ การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของรัฐ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า

1. ระดับการดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของรัฐโดยรวมและรายด้านทั้ง 8 ด้าน คือ การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ การพัฒนา มาตรฐานการศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การดำเนินงานตามแผนพัฒนา คุณภาพการศึกษา การประเมินคุณภาพการศึกษา การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี และ การผลงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา อยู่ในระดับมาก

2. สถานศึกษาขนาดใหญ่มีการดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านมากกว่าสถานศึกษาขนาดกลาง และสถานศึกษา ขนาดกลาง มีการดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยรวมและ รายด้านมากกว่าสถานศึกษาขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผู้บริหารสถานศึกษา เห็นว่า มีการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา มากกว่าครูผู้สอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุพาดิทร คงอินทร์ (2547 : 165-167) ได้ศึกษาความพร้อมในการประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีนครินทร์ เขต 3 เพื่อ ศึกษาและเปรียบเทียบการประกันคุณภาพภายใน ใน 3 ด้าน คือ มาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านกระบวนการ และมาตรฐานด้านปัจจัย จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า

1. สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านกระบวนการและด้านปัจจัย มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านผู้เรียน ดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง

2. สถานศึกษาขนาดใหญ่และสถานศึกษาขนาดกลางมีการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโดยรวมและรายด้านมากกว่าสถานศึกษาขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ฝ่ายบริหารสถานศึกษามีการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษามากกว่าครูผู้สอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรรพศิริ จันทร์ทอง (2547 : 158-162) ได้ศึกษาการดำเนินงานตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาเพื่อประเมินคุณภาพภายนอกกรอบแรกของโรงเรียนที่จัดการเรียนรู้ ช่วงชั้นที่ 3-4 จังหวัดมหาสารคาม พบว่า

1. การดำเนินงานตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาโดยรวมและรายด้าน คือ มาตรฐานด้านผู้บริหาร ด้านครู และด้านผู้เรียน อยู่ในระดับมาก

2. ผู้บริหารมีการดำเนินงานตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาโดยรวมและรายด้านมากกว่าครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. โรงเรียนขนาดใหญ่มีการดำเนินงานตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาโดยรวม รายด้าน 2 ด้าน คือ มาตรฐานด้านผู้บริหาร และมาตรฐานด้านผู้เรียน มากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ศิริยศ เหลี่ยมสิงขร (2547 : 206-210) ได้พัฒนางานการประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนเมืองสมเด็จ อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการตามวงจร คือ การวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผล ด้วยวิธีการประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาคูงาน และการทำงานแบบทีมงาน ผลการศึกษาพบว่า

1. โรงเรียนได้ดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาตามวงจรใน 3 ด้านคือ 1) ด้านการศึกษาและเตรียมการ ด้วยการแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อศึกษาและพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา การให้การศึกษแก่ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง การแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาทำหน้าที่พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษา และคณะกรรมการในรูปของคณะกรรมการย่อยในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา 2) ด้านการวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา ด้วยการจัดทำข้อมูลพื้นฐานการศึกษาของสถานศึกษา การจัดทำมาตรฐานคุณภาพการศึกษา การจัดทำธรรมนูญสถานศึกษา การจัดทำแผนปฏิบัติการ และ

การจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงาน และ 3) ด้านการนำแผนการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ ด้วยการทบทวนแผนการประกันคุณภาพการศึกษา การพัฒนาบุคลากร การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา และการนิเทศ กำกับ ติดตามและ ประเมินผล

2. หลังดำเนินการพัฒนางานประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนดำเนินงาน โดยรวมและรายด้าน คือ การศึกษาและเตรียมการ การวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา และการนำแผนการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ อยู่ในระดับมาก และมากกว่าก่อน ดำเนินงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ทูปส์ (Tubbs, 2000 : 966-A) ได้ศึกษาการรับรู้การบริหารจัดการแบบเบ็ดเสร็จ (Site-based Management) ของครูใหญ่ในเมืองเคาน์ตี มลรัฐจอร์เจีย ในด้านที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของโรงเรียนท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วยการพัฒนาหลักสูตรการควบคุมงบประมาณ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และบทบาทของผู้นำ โดยเน้นถึงประสบการณ์ในการบริหาร และสถานภาพตำแหน่ง ที่จะส่งผลต่อการมีการรับรู้เรื่องดังกล่าวด้วย โดยศึกษา กลุ่มตัวอย่างผู้บริหาร จำนวน 87 คน จากโรงเรียนประถมศึกษา และมัธยมศึกษา การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่า

1. สถานภาพตำแหน่ง และประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งผู้บริหาร ไม่มีผลต่อการรับรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการแบบเบ็ดเสร็จ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ บทบาทของผู้นำ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร และการควบคุมงบประมาณ
2. ผู้บริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นเห็นด้วยกับการให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือในการกำหนดตารางสอนของโรงเรียนมากกว่าผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย แต่ผู้บริหารโรงเรียนทั้ง 3 ระดับ ไม่เห็นด้วยกับการให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการเลือกคณะทำงานให้กับโรงเรียน

คาห์ล (Kahl, 2001 : 2039-A) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับเกณฑ์ในการประเมินคุณภาพ การสอนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งผู้บริหาร จำนวน 10 คน ในโรงเรียนขนาดใหญ่ประจำท้องถิ่นทางตอนใต้ของรัฐแคลิฟอร์เนีย ได้สร้างขึ้นเพื่อประเมินคุณภาพการสอนของครู การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้เครื่องมือมาตรฐานของสภาวิชาชีพการสอนระดับเด็กวัยรุ่นแห่งรัฐ และเกณฑ์อื่น ๆ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างพบว่า ผู้บริหารกำหนดเกณฑ์ในการประเมินผลการสอนของครูคล้าย ๆ กัน แต่มีรายละเอียด

บางอย่างแตกต่างกันไปตามภูมิภาค และการเตรียมผู้บริหาร นอกจากนี้ยังพบว่า เหนือในการประเมินผลดังกล่าวสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐาน 6 ใน 11 ด้าน

แอตเรีย (Atria. 2002 : 4254-A) ได้ศึกษาวิจัยผลกระทบของการรับรองคุณภาพและแผนปรับปรุงของรัฐอิลลินอยที่มีต่อการปรับปรุงคุณภาพสถาบันการศึกษา พบว่าการรับรองคุณภาพและขั้นตอนการปรับปรุงจะเป็นพื้นฐานที่จะเปลี่ยนทฤษฎีการกระตุ้นทัศนคติของอาจารย์ในการกำหนดการปรับปรุงแนวทางการศึกษาและการวิจัยใน 3 ลักษณะ คือ 1) การเรียนการสอน 2) ขั้นตอนการเรียนรู้และการประสบผลสำเร็จ และ 3) ประชาคมการเรียนรู้ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า การรับรองคุณภาพการศึกษาและแผนการพัฒนาส่งผลทางบวกต่อการพัฒนาการเรียนการสอนของอาจารย์ในสถาบันการศึกษาตามมา

บั๊กส์ (Bugg. 2003 : 4330-A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการรับรองคุณภาพและแผนพัฒนา ในสถาบันชั้นสูงของรัฐอิลลินอย พบว่า ผลกระทบของการรับรองคุณภาพและแผนพัฒนาของสภาการศึกษาในรัฐอิลลินอย ซึ่งเป็นผลจากการเลือกของสองสถาบันที่มีเกณฑ์บรรทัดฐานในการรวมการศึกษา ส่วนที่หนึ่ง ในการร่วมกับผู้วิจัยให้มีความเข้าใจที่สูงสุดต่อพื้นฐานแต่ละสถาบัน ส่วนที่สอง ผู้วิจัยแยกเอกสารในการร่วมมือของแต่ละสถาบันในขั้นตอนการรับรองคุณภาพ ซึ่งได้รวมถึงรายงานการทบทวนทั้งภายในและภายนอก ส่วนที่สาม 6 วัน ที่รวมถึงการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูผู้สอน ส่วนประกอบอื่น ๆ เกี่ยวกับเอกสารที่ได้รับ เช่น การปรับปรุงสถาบันการประชุมของคณะกรรมการและระเบียบวาระการประชุม เอกสารที่ถูกแยกทฤษฎีการได้คุณภาพซึ่งมีผลในหลายขั้นตอน พบว่า 1) การแนะนำของนักวิชาการในการรับรองสถาบันการศึกษาชั้นสูง เพื่อปรับปรุงโครงสร้างของสถาบัน 2) สถาบันชนบทมีขั้นตอนการรับรองคุณภาพที่หลากหลาย ประกอบด้วย โครงสร้างการพัฒนาสถาบัน สถาบันในเมืองที่ประสบผลสำเร็จด้านการดำเนินงาน 3) ผลกระทบในการรับรองคุณภาพของกลยุทธ์การสอนที่หลากหลายของสถาบัน และ 4) การพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่เหมาะสม ประกอบด้วยปัจจัยที่สำคัญคือ ผู้บริหาร ครู ชุมชน และแหล่งเงินทุนต่าง ๆ

แพตริเซีย (Patricia. 2005 : 4314-A) ได้ศึกษาการประเมินความก้าวหน้าไปสู่การประกันคุณภาพการศึกษา และการควบคุมการปฏิบัติงานในองค์กรประเทศสวีเดน ฝรั่งเศส นิวซีแลนด์ และออสเตรเลีย พบว่า การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจนในระบบการประกันคุณภาพการศึกษานั้น กลไกทางสังคมช่วยทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วจากประเทศพัฒนาแล้วไปยังประเทศอื่น ๆ การประกันคุณภาพการศึกษาที่เหมาะสมต้องมีการควบคุมและประเมินผล ที่สำคัญครูต้องรับผิดชอบต่ออาชีพของตน ต้องดำเนินการอย่างมีเหตุผล และมีกระบวนการที่ชัดเจน โดย 1) ประเทศสวีเดน มีการประกันคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจนใน

การประเมินการเรียนการสอนของครู 2) ประเทศฝรั่งเศส ดำเนินการตรวจสอบจากภายนอก โรงเรียนและการควบคุมคุณภาพจากส่วนกลาง 3) ประเทศนิวซีแลนด์ ดำเนินการโดยให้มีการประเมินจากบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา และนำระบบการเรียนการสอน ตามมาตรฐานกลางไปสู่การปฏิบัติในแต่ละสถานศึกษา 4) ประเทศออสเตรเลีย มีการนำเอา ระบบการประเมินผลโดยใช้ข้อสอบมาตรฐาน มีการเตรียมการอย่างมีแบบแผนไปสู่ การควบคุมคุณภาพ และการประกันคุณภาพการศึกษา

เชียนาน (Sheahan, 2006 : 5819-A) ได้ศึกษาเรื่อง กระบวนการเพิ่มความ เชื้อถือและคำจำกัดความคุณภาพการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า

1. บทบาทของสาธารณชนและหน่วยงานภาครัฐมีผลต่อความต้องการ ในการสร้างเอกภาพ และมาตรฐานการวัดคุณภาพการศึกษาในระดับสูง
2. การสร้างคุณภาพกระบวนการบริหารและการสอนของครูเป็นปัจจัยที่ ส่งผลดีที่สุดต่อคุณภาพของผู้เรียนตามมา
3. การวัดผลประเมินผลของผู้เรียนให้มากขึ้น ในฐานะที่เป็นตัวบ่งชี้คุณภาพ การศึกษาที่ชัดเจนมากที่สุด
4. ชุมชนต้องให้ความสนใจกับบทบาทของหน่วยงานภาครัฐในการกำหนด คุณภาพของสถานศึกษา
5. คุณภาพการศึกษาระดับสูง เป็นแนวคิดที่ยากที่จะให้ความหมายหรือ มีขอบเขตกว้างและลึกทุก ๆ ด้านเกี่ยวกับคุณภาพต่าง ๆ ของสถานศึกษา

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศและต่างประเทศ สรุปว่า สถานศึกษาได้ดำเนิน งานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาดังแต่การศึกษาและเตรียมการ การวางแผน การประกันคุณภาพการศึกษา การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา และการรายงานผล การดำเนินงานเพื่อมุ่งสู่คุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านผู้บริหาร ด้านครู และด้านผู้เรียน รวมทั้งพบว่า ส่วนมากสถานศึกษาขนาดใหญ่และขนาดกลาง มีการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษามากกว่าสถานศึกษาขนาดเล็ก เนื่องจากมีความพร้อม ด้านปัจจัยทั้งบุคลากร งบประมาณ อาคารสถานที่ ผู้ปกครองและชุมชนสนับสนุน ซึ่งผู้วิจัย ได้นำเนื้อหาเชิงทฤษฎี และข้อสรุปจากงานวิจัยทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ มาเป็น ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยเรื่องการศึกษาความพร้อมในการประกันคุณภาพการศึกษารอบที่สอง ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ครั้งนี้ ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ต่อไป